In dit nummer:

EEN UITGAVE VAN DE PROVINCIE OVERIJSSEL

JULI 2022

1 Laten bloeien, maar vooral bouwen.

5 Sociale Kwaliteit bundelt krachten met...

6 Overijssels Sport- en beweegakkoord komt op stoom.

10 Gezamenlijk de uitdagingen in het vrijwilligerswerk te lijf.

18 Positieve Gezondheid & Vitaliteit.

22 Initiatievencoaches: eerste hulp bij initiatieven.

Evaluatiekrant sociale kwaliteit

HOOFDARTIKEL

Laten bloeien, maar vooral bouwen

Sociale Kwaliteit kiest voor rol als netwerkpartner en kennismakelaar

Van 1000 bloemen laten bloeien naar de verankering van een stevige sociale agenda. Zo laat de koerswijziging die Sociale Kwaliteit vanaf 2020 heeft ingezet zich het best omschrijven. Dat betekent keuzes maken én aansluiten bij regionale netwerken in het veld. Een zwaarder accent dus op de rol van verbinder en kennismakelaar. De coronacrisis zorgde voor vertraging maar ook voor versnelde innovaties. Veel programma's en projecten zitten nog in de ontwikkelfase maar de eerste vruchten beginnen te rijpen en de partners zijn doorgaans positief.

Het nieuwe beleid heeft drie pijlers: Positieve gezondheid & vitaliteit, Sociale ontmoetingsplekken, en Maatschappelijke initiatieven & vrijwilligers. Inclusie loopt daar als een rode draad doorheen. Nog steeds een brede scope – zeker als we naar de hoeveelheid projecten kijken die eronder hangt. Gedeputeerde Roy de Witte: "Voorheen kwam ik bij initiatieven die 2500 euro hadden gekregen en me eeuwig dankbaar waren voor het geld. Maar vaak was er geen vervolg en weinig impact. Nu hebben we coalities gevormd met partijen die ertoe doen. We zitten aan tafel en hebben invloed op de agenda. Die impact is er nu wel."

Urgente zorgthema's

Zorg is een relatief nieuw onderwerp voor Sociale Kwaliteit. De Statenmotie Tekort huisartsenzorg (november 2019) gaf aanzet tot een bredere focus op urgente zorgthema's

Lees verder op volgende pagina.

provincie Overijssel

via ontmoetingen die de provincie met betrokken partners organiseerde in de vorm van Zorgtafels. Want hoewel de provincie nauwelijks invloed heeft op het aantal huisartsen, ligt het toegankelijker maken van de basiszorg en inzetten op preventie wél binnen de mogelijkheden. In september 2021 hebben de Staten daarvoor een apart investeringsvoorstel vastgesteld. Voor het toegankelijker maken van huisartsenzorg via digitale ondersteuning hebben zich geen initiatieven gemeld. Er zijn wel projecten in het kader van preventie gehonoreerd: Positief Gezond IJsselland, Waar is Wally en Imean, een gezondheidsproject om ouderen met een migratieachtergrond te bereiken.

“Het provinciale Sport- en Beweegakkoord is van ons allemaal”

Het nieuwe denken in de zorg

Hiermee sluit Sociale Kwaliteit aan bij het nieuwe denken in het domein van zorg en welzijn: van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. De GGD-en, de gemeenten, zorginstellingen, ziekenhuizen, hogescholen en verzekeraars zijn de partijen waarmee de provincie nu in regionaal verband optrekt. Drie voorbeelden van die regionale samenwerkingsverbanden zijn het eerder genoemde Positief Gezond IJsselland, Salland United en Twentse Koers. De afgelopen periode is veel tijd gaan zitten in het opbouwen of aansluiten bij netwerken en het opstellen van gezamenlijke agenda’s en subsidieaanvragen. Nu beginnen de eerste projecten los te komen of op te schalen. Lees meer hierover in het achtergrondartikel over de regionale zorgaanpak.

“In de volgende coalitieperiode zal Sociale Kwaliteit alleen maar belangrijker worden”

Sportakkoord van allemaal

Een belangrijke mijlpaal op het gebied van gezondheid en gedrag is de totstandkoming van het provinciale Sport- en beweegakkoord en het Sportnetwerk Overijssel (SNO). Provincie Overijssel wil in 2025 in de top 3 staan van de meest beweegvriendelijke en sportieve provincies van Nederland. Het sportnetwerk fungeert als aanjager en verbinder van projecten die invulling geven aan die ambitie. “De partners hebben van nature de neiging om naar de provincie te kijken. Maar het sportakkoord is van ons allemaal en de gemeenten en lokale sportnetwerken hebben ook een rol”, aldus Sanne Snuverink, trekker van het thema sport bij Sociale Kwaliteit. Programmamanager Alex van de Vosse van SNO geeft op pagina 6 een toelichting.

Legacy Special Olympics

Een mooie cross-over tussen sport, gezondheid en inclusie zijn de Special Olympics die 14 Twentse gemeenten met de provincie en de sportwereld hebben georganiseerd. Bij het schrijven van dit artikel moet het evenement nog plaatsvinden: van 10 tot en met 12 juni zullen zo’n 3000 sporters aan 25 sporttoernooien deelnemen. Snuverink: “Een geweldige opsteker voor de G-sport (voor mensen met een verstandelijke beperking). Wij maken ons ook sterk voor de ‘legacy’, dat wil zeggen het borgen van het inclusief sporten. Rondom het evenement organiseren we allerlei activiteiten om aandacht te vragen voor G-sporters. Om de sport blijvend inclusiever te maken en al die sporters na afloop van de Special Olympics actief te houden.” Maaike Heethaar (projectdirecteur) en Karin Leerkes (begeleider van een G-handbalteam) vertellen in een apart artikel over de betekenis van inclusief sporten.

Sleutelwoord wederkerigheid

Kijken we naar de pijler Sociale ontmoetingsplekken dan komt de sociale hypotheek als nieuw fenomeen naar voren. Die is bestemd voor maatschappelijk vastgoed zoals multifunctionele accommodaties, kulturhusen en dorpshuizen. Wederkerigheid is het sleutelwoord: de accommodaties lossen de hypotheek af met extra inzet van vrijwilligers die ten goede komt aan de gemeenschap. Om de impact van de coronacrisis enigszins te verzachten is dit nieuwe instrument versneld ingevoerd. Het viel de betrokken accommodaties en hun vrijwilligers in die periode niet altijd mee om geschikte vormen van maatschappelijke output te bedenken. Toch leverde de sociale hypotheek een geweldig rendement op. Hierover kunt u meer lezen in het artikel ‘De sociale hypotheek slaat brug met maatschappelijk vastgoed: Wederkerigheid als leidend principe’.

Slagkracht onder druk

Aanstaande september volgt dan een ‘roadshow’ waarbij gedeputeerde De Witte alle gemeenten langsgaat om in gesprek te gaan over het belang van maatschappelijk vastgoed. “We zien een extra opgave om deze plekken te ondersteunen”, aldus Asia Golunska die bij Sociale Kwaliteit verantwoordelijk is voor dit onderwerp. “Eerst de wegvallende inkomsten vanwege corona en nu de enorm

Overheidsbureaucratie: topsport voor vrijwilligers

stijgende energierekeningen. Hun sociale en financiële slagkracht staat erg onder druk. Dat zijn grote uitdagingen waarmee we de komende tijd aan de slag moeten." Daarvoor gaat Sociale Kwaliteit samen optrekken met Nieuwe Energie Overijssel (NEO) en gemeenten, voor een optimaal resultaat.

> **" De provincie mag best zelfbewuster zijn op het gebied van Sociale kwaliteit"**

Waardering voor vrijwilligers

Maatschappelijk vastgoed en de verenigingen en stichtingen die er gebruik van maken, bestaan bij gratie van vrijwilligers. Deskundigheidsbevordering is een belangrijk beleidsthema, net als het ondersteunen van besturen en het werven van nieuwe vrijwilligers. Op dat terrein is de VOSVI, de branchevereniging van lokale vrijwilligerscentrales een belangrijke partner. Sociale Kwaliteit organiseert samen met Stimuland en de VOSVI de uitreiking van de provinciale vrijwilligersprijzen. Want ook waardering is een hoofdthema. Nieuw was dat Statenleden naar de vrijwilligers toe zijn gegaan om de prijzen uit te reiken. Dit zorgde voor meer betrokkenheid van inwoners en Statenleden.

Jongeren uitdagen

In Overijssel mogen dan relatief veel vrijwilligers actief zijn, ook hier lopen de aantallen terug. Vooral jongeren zijn ondervertegenwoordigd in het vrijwilligerswerk. Met de Jongeren Challenge in Deventer en Oldenzaal hopen Sociale Kwaliteit, Deventer Doet en FC Noaber die trend te keren. Het achterliggende idee is jongeren met een kleine beloning te laten ontdekken hoe leuk, nuttig en leerzaam vrijwilligerswerk kan zijn in de hoop dat ze actief blijven. De eerste vouchers zijn al verdiend, uiteindelijk hoopt Sociale Kwaliteit op 200 deelnemers in elke gemeente. Op pagina 10 gaan we uitgebreid in op het vrijwilligersbeleid.

Doe-mentaliteit

Inclusie is de rode draad die door alles heenloopt. Kwartiermaker Rick Brink onderzoekt hoe gemeenten en maatschappelijke organisaties inclusie op de agenda zetten en hoe ze daar invulling aan (willen) geven. In het najaar 2022 volgt er dan een symposium om die inzichten te delen en good practices uit te wisselen. Daarover vertelt hij verderop in deze krant. Hier wil hij al wel een tipje van de sluier oplichten: vaak blijft het bij praten over inclusie maar weinig doen. In Overijssel ziet hij wel meer een doe-mentaliteit. Dat neemt niet weg dat het voor veel gemeenten en instellingen nog zoeken is. Daarom levert hij in het najaar ook een plan van aanpak af.

> **"Betrek kwetsbare inwoners van beleidsontwerp tot uitvoering en evaluatie"**

Alternatieve financieringsbron

Niet alles veranderde bij Sociale Kwaliteit. De 4D-makelaars zijn er nog, al heten ze nu Initiatievencoaches en zijn ze inmiddels in dienst bij de provincie.

Lees verder op volgende pagina.

van de redactie

De tweede editie van de evaluatiekrant Sociale Kwaliteit bevat de resultaten van een tussenevaluatie over de periode 2020 tot en met april 2022. Het eerste tweejarige uitvoeringsprogramma nadert zijn einde, het nieuwe staat in de steigers. Een goed moment om met de medewerkers van Sociale Kwaliteit, partners en stakeholders in gesprek te gaan over wat er is gedaan en bereikt in de periode 2020 – voorjaar 2022 en vooruit te blikken naar de komende twee jaar. We hebben met ruim 30 personen zulke gesprekken gehouden.

Opnieuw is het een behoorlijk omvangrijke krant geworden. De impact van het beleid, de investeringen en de inspanningen van het team laten zich nou eenmaal moeilijk vangen in cijfers, maar des te beter in verhalen. Ondanks zijn omvang is deze krant geenszins compleet. Het is eigenlijk ondoenlijk om een uitputtend overzicht te geven van alle netwerken, agenda's, projecten en initiatieven waarbij Sociale Kwaliteit op een of andere manier betrokken is. Toch denken we dat de artikelen in deze krant een goed en representatief beeld geven van wat het voeren van een provinciale sociale agenda betekent. De lezer dient daarbij in het achterhoofd te houden dat 2020 een overgangsjaar is geweest, waarbij lopende projecten tot een afronding kwamen en het nieuwe beleid op de ontwerptafel lag. Tel daarbij op de coronacrisis die ons een groot deel van 2020 en 2021 parten heeft gespeeld en u zult begrijpen dat veel projecten nu pas echt op stoom beginnen te komen. Al zijn er dan nog niet steeds concrete resultaten te melden, mijlpalen zijn er wel degelijk en, zoals een van de geïnterviewden zegt: het proces is óók een product.

Sonja Leferink & Anita Esselink
Onderzoekers PDOA

Dat helpt om Sociale Kwaliteit sterk en robuust te maken in de provincie, aldus gedeputeerde De Witte. “Wij zetten ze in positie. Ze dragen bij aan onze opgaven en beleidsdoelen. Ik wil ze dichtbij hebben en van hun horen wat er speelt.” De Initiatievencoaches komen aan het woord op pagina 22. Om maatschappelijke initiatieven te stimuleren is ook een nieuw financieringsinstrument in de maak: een crowdfundingsite. Nu een aantal kleinere subsidieregelingen is afgebouwd, vindt programmaleider Raymond Damhuis het belangrijk dat er een alternatieve financieringsbron komt. “Anders hebben we minder te bieden aan de initiatieven van onderop. Het zou jammer zijn als we die belangrijke rol in de samenleving kwijtraken. Vanaf het najaar van 2022 willen wij initiatieven ondersteunen door hun de mogelijkheid te bieden hun project te plaatsen op een (Provinciale) crowdfundingsite.”

Onderkant samenleving

Niet alle projecten en samenwerkingsverbanden waarin Sociale Kwaliteit een aandeel levert, kunnen aan bod komen in deze krant. Daarvoor gebeurt er eenvoudigweg te veel. Want er is bijvoorbeeld ook nog het doelgroepenbeleid dat focust op kwetsbare inwoners. Via projecten als Roma aan zet in Oldenzaal en Enschede, dagbestedingsprojecten voor migrantenouderen en projecten voor dakloze jongeren maakt Sociale Kwaliteit duidelijk dat de provincie er ook is voor groepen aan de onderkant van de samenleving.

“Eén houding, één profiel – dat doen we nog niet goed”

Nooit stilbare honger

Behalve via de regionale netwerken, heeft Sociale Kwaliteit de band met de gemeenten verder aangehaald via het Platform Sociaal Domein. Voorzitter Bart Jaspers Faijer, tevens wethouder in Ommen, ziet dat als een belangrijke stap. Hij blijft wel kritisch op de ‘nooit stilbare honger’ van de provincie naar één-op-één contact met inwoners. Dat nodigt nogal eens uit tot ‘shopgedrag’ bij initiatiefnemers, is zijn ervaring als wethouder. “De gemeente is en blijft de primaire overheid voor inwoners.” Hij ziet sociale kwaliteit vooral als een manier van besturen, gericht op een open en rechtvaardig proces waarin gemeenten en provincie samen optrekken. Dan maakt het niet uit of het gaat om ruimtelijke vraagstukken, klimaatopgaven of een onderwerp als inclusie. “Als gemeenten moeten wij aangeven wat wij willen, hoe we daarin samen optrekken en hoe de provincie dat kan faciliteren.”

Toegevoegde waarde

Wat zijn de grote lijnen in alle gesprekken die we gevoerd hebben? Duidelijk is dat de partners in de verschillende netwerken en beleidsvelden de provincie – soms na enig zoeken en wennen aan de ‘vreemde eend’ – zonder meer als toegevoegde waarde zien. Die zit bij uitstek op het verbinden van de verschillende regionale netwerken om kennis te delen en te leren van elkaar. Daarnaast past de verbindingsrol tussen landelijk en lokaal de provincie ook heel goed. De subsidies die Sociale Kwaliteit in netwerkopbouw en projecten steekt zijn een welkome investering, maar er is net zo veel waardering voor de actieve inhoudelijke betrokkenheid en drive van de beleidsadviseurs en gedeputeerde.

Scherpere keuzes

Uiteraard komen er ook aandachtspunten naar voren. Netwerkpartners geven aan dat de provincie nog scherpere keuzes kan maken. “Wees duidelijk waar je wel en níet van bent”, aldus Elise Hol, programmamaner Twentse Koers. “Beter tien dingen goed doen, dan dertig een beetje.” Blijven aansluiten bij bestaande netwerken en agenda’s is een must, vindt Eric Veldboer, regionaal manager zorginkoop bij Menzis, die zich in eerste instantie wat overvallen voelde door het initiatief rond het huisartsentekort. “Het provinciebeleid kan veel krachtiger zijn als een bepaald doel eerst wordt getoetst aan wat er al loopt in de regio’s: is er behoefte aan en wat is die dan precies.”

“Sociale kwaliteit is een manier van besturen, gericht op een open en eerlijk proces”

Eén provincie

In elk gesprek komt het aan de orde: de financiële en beleidsmatige schotten die een integrale aanpak in de weg zitten. Er gaat veel tijd en energie zitten in het nemen van bureaucratische hordes. Annemarie Dubbink van Stimuland: “Iedereen moet natuurlijk zijn programmadoelen realiseren en zijn bestaansrecht laten zien. Maar gezamenlijke initiatieven komen soms niet van de grond omdat financieringsstromen leidend zijn. Daar ligt een enorme uitdaging – voor de hele overheid.” Vanuit zijn positie ziet gedeputeerde De Witte dat ook: “Op het moment dat ik ergens kom, ben ik één provincie. Ik kan niet zeggen: vandaag heb ik alleen de pet Sociale Kwaliteit op, en niet die van Cultuur.” Dat geldt niet alleen binnen, maar ook tussen bestuurlijke portefeuilles wat hem betreft. “Eén houding, één profiel. Dat doen we nog niet goed.”

Perspectief kwetsbare inwoner

Adopteer het perspectief van de kwetsbare inwoners, tipt directeur/bestuurder Johan Feenstra van Zorgbelang Overijssel. Het inzetten van een ervaringsdeskundige als kwartiermaker inclusie vindt hij een stap in de goede richting. Feenstra mist nog vaak het perspectief van kwetsbare inwoners in beleid en projecten. Dat zijn nu eenmaal niet de ‘modelinwoners’ die in klankbordgroepen zitten of subsidies voor een initiatief aanvragen. “Betrek hen in de hele cyclus, van het ontwerpen van beleid tot en met de uitvoering en de evaluatie. Anders mis je belangrijke signalen.”

“Blijf volhouden! De effecten van preventie zijn pas over tien of vijftien jaar zichtbaar”

Blijven volhouden

Partners hopen dat de provincie de uitgezette lijnen continueert – ook in de volgende coalitieperiode. Thema’s als gezonder gedrag, het bouwen van netwerken en verdienen van vertrouwen en gezag vragen om een lange adem. Kortom: maak de provinciale sociale agenda niet afhankelijk van de affiniteit van bestuurders of bezuinigingsopgaven. Bert Oudenaarden, adviseur publieke gezondheid GGD Twente: “Blijf volhouden! De effecten van preventieactiviteiten zijn nu eenmaal pas na tien of vijftien jaar zichtbaar.” De continuïteit is er ook bij gebaat als er meer geld komt voor structurele uitvoering in plaats van steeds weer te investeren in nieuwe projectplannen en inspiratiesessies.

Zelfbewuster zijn

Statenleden staan op afstand van de uitvoering, maar besluiten straks wel over het vervolg. Waar liggen hun aandachtspunten? Susan Faal-Takak (CDA): “Het is leuk om vanuit de nieuwe lijn allerlei projecten voor vier jaar neer te zetten, maar om er meer feeling mee te krijgen moeten deze projecten in de volgende periode voortzetting krijgen. Door de coronacrisis hebben we eigenlijk twee jaar gemist.” Jan Westert (ChristenUnie): “De provincie mag best zelfbewuster zijn op dit terrein en meer inhoud aan haar bovenregionale regierol geven. We zijn een autonome bestuurslaag en hoeven niet voortdurend te kijken of Sociale Kwaliteit wel in onze kerntaken past. We kunnen ook zeggen: daar ligt een grote maatschappelijke opgave die wij tot ons kunnen nemen. Veel kleine gemeenten en kernen hebben er onvoldoende capaciteit voor en daar ligt een provinciale rol.”

Volwassen geworden

Het laatste woord is aan de mensen van Sociale Kwaliteit. Hoe kijken zij aan tegen de afgelopen twee jaar en wat is hun blik op de toekomst? Zij verwachten meer impact en duurzaamheid vanuit de nieuwe koers; het pionieren is verschoven naar verankeren. “We zijn volwassen geworden”, concludeert Snuverink. “Door de samenwerking in netwerken is de borging op voorhand beter geregeld. We zijn bijna nooit meer de enige financier.” Dat heeft ook een keerzijde, ervaren zowel het team als zijn bestuurlijke opdrachtgever. “Soms denk ik wel: waar is de mens in dit verhaal?”, aldus Bosman. “In het oude beleid stond de mens meer centraal. Nu is dat wat minder, of liever: indirecter.” Gedeputeerde De Witte beaamt: “Het is wel een stuk zakelijker en abstracter geworden. We moeten ervoor waken dat het niet alleen maar bij governance blijft. Daarom is bij werkbezoeken de standaardregel dat ik eerst met de inwoner aan tafel wil en dan pas met alle partijen die eromheen zijn georganiseerd.”

Solide sociale agenda

De continuïteit van het beleid Sociale Kwaliteit komt in vrijwel alle evaluatiegesprekken als zorgpunt naar voren. Dat benadrukt de noodzaak om als provincie een solide sociale agenda te voeren. “In de volgende coalitieperiode zal Sociale Kwaliteit alleen maar belangrijker worden. Ik verwacht dat we meer van het platteland zullen worden dan van de stad”, aldus Margreet Hogenkamp, teamleider Economie & Cultuur. Ze doelt op de grote opgaven in het landelijk gebied en de weerslag daarvan op plattelandsgemeenschappen. “Daarom moeten we nú sociale kwaliteit als rode draad stevig in de Omgevingsvisie en het Provinciale Programma Landelijke Gebied verankeren.” Programmaleider Damhuis heeft weinig aansporing nodig. “Wanneer we tevreden zijn? Ik zou dolgelukkig zijn als de politiek zegt: de provincie gaat vanaf nu sociaal beleid voeren en flankerend daaraan doen we ook nog iets aan wegen, kanalen, natuur en milieu”, lacht hij.

ARTIKEL

Sociale Kwaliteit bundelt krachten met...

Leefbaar Platteland
Simone Adema, projectleider

"Sociale Kwaliteit heeft inhoudelijk veel raakvlakken met Leefbaar Platteland, en we vallen onder dezelfde gedeputeerde. We werken ook samen met Cultuur. De kerkenregeling is daar een voorbeeld van."

"Kijk niet alleen naar de harde kant van opgaven"

De regeling richt zich op de herbestemming van religieuze gebouwen in dorpen. Kerken zijn plekken waar mensen al honderden jaren samenkomen, maar de leegstand stijgt in rap tempo. "De regeling had de vorm van een prijsvraag. Een jury beoordeelde de plannen van kerkbesturen en inwoners. Drie winnaars kregen 25.000 euro om hun plannen uit te voeren." De grootste uitdaging ziet Adema in de sociaaleconomische impact van de grote gebiedsprocessen die gaan lopen. "Kijk niet alleen naar de harde kant van opgaven maar ook: wat doet het met mensen? De doelen van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied zijn niet te halen zonder aandacht voor de sociale kant. Leefbaarheid zou een vanzelfsprekend thema moeten zijn in alle grote opgaven in het buitengebied. Anders behalen we die doelen niet. Ik zie dat ook terug in de aanvragen. Het gaat niet meer om een leuk plan en mooi als het uitgevoerd wordt, maar om wat noodzakelijk is om de leefbaarheid in stand te houden. Inwoners kijken steeds meer vooruit en willen nu stappen zetten om klaar te zijn voor de toekomst. Daarin gaan Sociale Kwaliteit en Leefbaar Platteland elkaar steeds meer vinden. Wij vertegenwoordigen de zachte kant van de transitie. Inwoners weten zelf het best wat nodig is in hun omgeving. Gebruik die kracht."

Natuur voor Elkaar
Astrid van der Werf, projectmedewerker groene vrijwilligers

Natuur voor Elkaar en Sociale Kwaliteit staan sinds 2021 samen aan de lat voor de Overijsselse Vrijwilligersprijs. "We hebben honderd vrijwilligers en vrijwilligersgroepen in het zonnetje kunnen zetten", blikt Van der Werf tevreden terug. Een kwart van de prijzen ging naar groene vrijwilligers en zij kregen een passende prijs: een sterappelboompje en sterrenlook. "Want het zijn allemaal sterren. Bovendien is het goed voor de biodiversiteit! De groene vrijwilliger maak je niet zo blij met een bosje bloemen dat maar een week staat, zij hebben liever iets wat groeit en bloeit, en zo hebben ze een blijvende herinnering aan hun speciale dag."

"We worden meegezogen in een aanstekelijke energie"

Samenwerken is erg belangrijk, maar programmadoelen en geldstromen kunnen in de weg zitten. "Het project Groene Vrijwilligers subsidieert groene organisaties om groen vrijwilligerswerk te ondersteunen en met het resterende geld steunen we het liefst de groene vrijwilliger in Overijssel rechtstreeks met vernieuwende projecten. Samen met Sociale Kwaliteit invulling geven aan gezamenlijke opgaven is dan wel eens zoeken naar mogelijkheden. Aan de andere kant worden we ook weer meegezogen in de aanstekelijke energie van Chantal (adviseur Sociale Kwaliteit)." Tegelijkertijd ziet Van der Werf ook kansen voor meer samenwerking op andere thema's, zoals positieve gezondheid. "Bijvoorbeeld vanuit de Natuur voor Elkaar projecten Natuur en Welzijn, Natuur en Zorg en de regeling Natuur en Samenleving."

#IN Overijssel innoveert en Internationaliseert
Dominique Meijnders, programmaleider

Als onderdeel van de corona-aanpak lanceerde de provincie digitaliseringsvouchers voor het MKB (zie het artikel over corona). Daar mochten ook culturele en sociale ondernemers op intekenen.

"Een gezamenlijke aanpak lukt alleen als iedereen bereid is over zijn schaduw heen te stappen"

Meijnders: "Ik ben trots dat het lukte in samenwerking digitalisering echt te gaan laten leven bij de doelgroep. Ook in de sociale en culturele sector wordt ondernemerschap steeds belangrijker. Met de vouchers hebben we ondernemers daadwerkelijk kunnen helpen om de eerste stappen te zetten. Het kostte wel veel overleg en zo'n gezamenlijke aanpak lukt alleen als iedereen bereid is om over de schaduw van zijn eigen programma heen te stappen.

En dan zijn er nog allerlei schotten aan de achterkant. De afdeling subsidieverlening moest rekening houden met wel tien verschillende subsidieregelingen en -plafonds. Het heeft ons geleerd wat er intern niet goed loopt in de systemen. De regeling zelf is een succes. Ik was verrast dat er zo veel aanvragen kwamen. Het heeft ons wel de ogen geopend; ondernemers moeten nog veel stappen zetten op het gebied van digitalisering. Terwijl het bijvoorbeeld oplossingen kan bieden voor de schaarste aan personeel."

ARTIKEL

Overijssels Sport- en beweegakkoord komt op stoom

Er valt veel winst te halen uit samenwerking

Sport is sinds 2021 een belangrijk onderdeel van het beleid Sociale Kwaliteit. Een brede alliantie van Overijsselse sportorganisaties nam het initiatief om, in navolging van het Nationaal Sportakkoord, een Overijssels Sport- en Beweegakkoord te realiseren. De ambitie: Overijssel in de top 3 van de meest beweegvriendelijke, sportieve en gezonde provincies van Nederland.

Mooi proces, moeilijke start

In september 2021 hebben Provinciale Staten het Overijssels Sport- en beweegakkoord goedgekeurd. Het resultaat van een mooi proces met het brede veld van sportbedrijven, gemeenten, gezondheids- en welzijnsorganisaties. De uitvoering van het akkoord kwam echter moeizaam uit de startblokken. De coronacrisis had een zware impact op de lokale sportinfrastructuur en voorkwam ook dat er een officieel ondertekeningsmoment kon plaatsvinden. Na de beëindiging van Sportservice Overijssel was er bovendien tijd nodig om nieuwe samenwerkingsstructuur te bouwen.

Zorgen dat de goede dingen gebeuren

Daarvoor was de eerste stap de oprichting van het Sportnetwerk Overijssel (SNO). Dit is opgericht in het najaar van 2021. Programmamanager Alex van de Vosse: “Onze doelstelling is tweeledig. Allereerst het realiseren van een netwerkorganisatie die zich sterk maakt voor de verbinding in het Overijssels sportlandschap en het uitwisselen van kennis en ervaring tussen de diverse domeinen. De tweede is uitvoering geven aan het Provinciale Sport- en Beweegakkoord. Zorgen dat de goede dingen gebeuren die bijdragen aan dit akkoord.” Daavoor krijgt SNO tot eind 2024 subsidie van de provincie.

Top 3 ambitie

Het sportakkoord legt de lat hoog: in 2025 moet Overijssel in de top 3 staan van de meest beweegvriendelijke, sportieve en gezonde provincies van Nederland. Op weg daar naartoe zijn vijf thema’s leidend:

1. Inclusief sporten en bewegen
2. Duurzame, toegankelijke en veilige sportinfrastructuur
3. Vitale sport- en beweegaanbieders
4. Van jongs af aan vaardig in bewegen
5. Topsport die inspireert

> **“Het gaat niet om geld maar: welke dingen doen we samen”**

Aan elk thema zijn doelstellingen gekoppeld. Waar er nog geen initiatieven zijn die aansluiten op de thema’s en doelstellingen, kan SNO initiatieven opstarten en samenbrengen. SNO zorgt ook voor het opschalen van initiatieven en het delen van best practices. Om de vooruitgang zo goed mogelijke te toetsen wordt samen met Sportservice Zwolle en de twee Overijsselse GGD-en een monitor ontwikkeld.

Geld brengen

SNO is vertegenwoordigd in verschillende landelijke en in de lokale sportorganisaties. “Dat is onze meerwaarde”, aldus Van de Vosse. “Wij kennen het werkveld heel goed en zijn de koppeling met het landelijke. Als je bij gemeenten komt gaat het al snel over geld. Wij gaan echter eerst graag in gesprek over de inhoud. Met het Provinciaal Sport- en Beweegakkoord als kapstok. En dat gaat steeds beter.”

> **“Als je iets wilt met sport en bewegen in de provincie, dan is SNO dé partij”**

Projecten kunnen zowel vanuit de landelijke netwerken als vanuit de gemeenten komen. Soms start SNO zelf iets op. “Voldoet het aan de doelstellingen dan geven we er gas op. De ene keer met kennis, de andere keer door mensen aan elkaar te koppelen en soms ook met geld”, aldus Van de Vosse. De SNO-programmamanager heeft overigens niet de illusie dat hij 25 gemeentes kan oplijnen voor één project. “Als drie gemeenten enthousiast zijn voor een bepaald project, dan gaan we met die drie aan de slag. ‘Coalition of the willing’ heet dat tegenwoordig zo mooi. We gaan pas opschalen als we kunnen aantonen dat het werkt en het een succes is.”

Winst uit samenwerking

Hij merkt dat in Twente gemeenten elkaar makkelijker weten te vinden dan in IJsselland. In Twente is ook al een

Meten en weten, tellen en vertellen

In deze krant leest u voornamelijk de kwalitatieve resultaten van het programma Sociale Kwaliteit. Valt er dan niets te meten als het om sociale kwaliteit gaat? Zeker wel. Hieronder presenteren we cijfers over de betrokkenheid bij de samenleving, inclusie en bewegen. De cijfers zeggen weinig over de effecten, maar wel iets over de context van het programma.

Overijsselaars participeren actief in de samenleving
Een van de kwantitatieve instrumenten voor beleidsmonitoring is het Burgerpanel. Een keer in de zoveel tijd vult een representatieve groep Overijsselaars een (digitale) vragenlijst in. Onderwerpen variëren van economie tot politiek en sociaal tot vrije tijd. Zo krijgt het burgerpanel vragen over maatschappelijke betrokkenheid voorgelegd. Overijsselaars blijken relatief meer te participeren dan de Nederlandse bevolking als geheel.Maar we zien de laatste jaren wel dat het Overijsselse gemiddelde steeds meer naar het Nederlandse gemiddelde toe kruipt.

1. Maatschappelijke betrokkenheid (2022)	**Overijssel**	**Nederland**
Actief meedoen in de samenleving	46%	43%
Actief als vrijwilliger	44%	42%
Actief met mantelzorg	32%	29%
Lid van een vereniging/organisatie	41%	35%

2. Sociale samenhang (2022)	**Overijssel**	**Nederland**
Noaberschap ervaren in eigen buurt	60%	47%
Ervaren sociale cohesie (rapportcijfer)	6,3	6,2
Wekelijks contact met familie/buren/vrienden	83%	85%
Wonen in een prettige buurt met veel saamhorigheid	49%	44%
Buren gaan prettig met elkaar om	70%	69%

3. Inclusie	**Overijssel**	**Nederland**
Ik vind dat iedereen gelijke kansen heeft om deel te nemen in de samenleving	54%	54%
Ik voel mij onderdeel van de samenleving	72%	68%

4. Bewegen	**Overijssel**	**Nederland**
Inwoners die voldoen aan de beweegrichtlijn	52%	50%

(Bron: GGD-en)

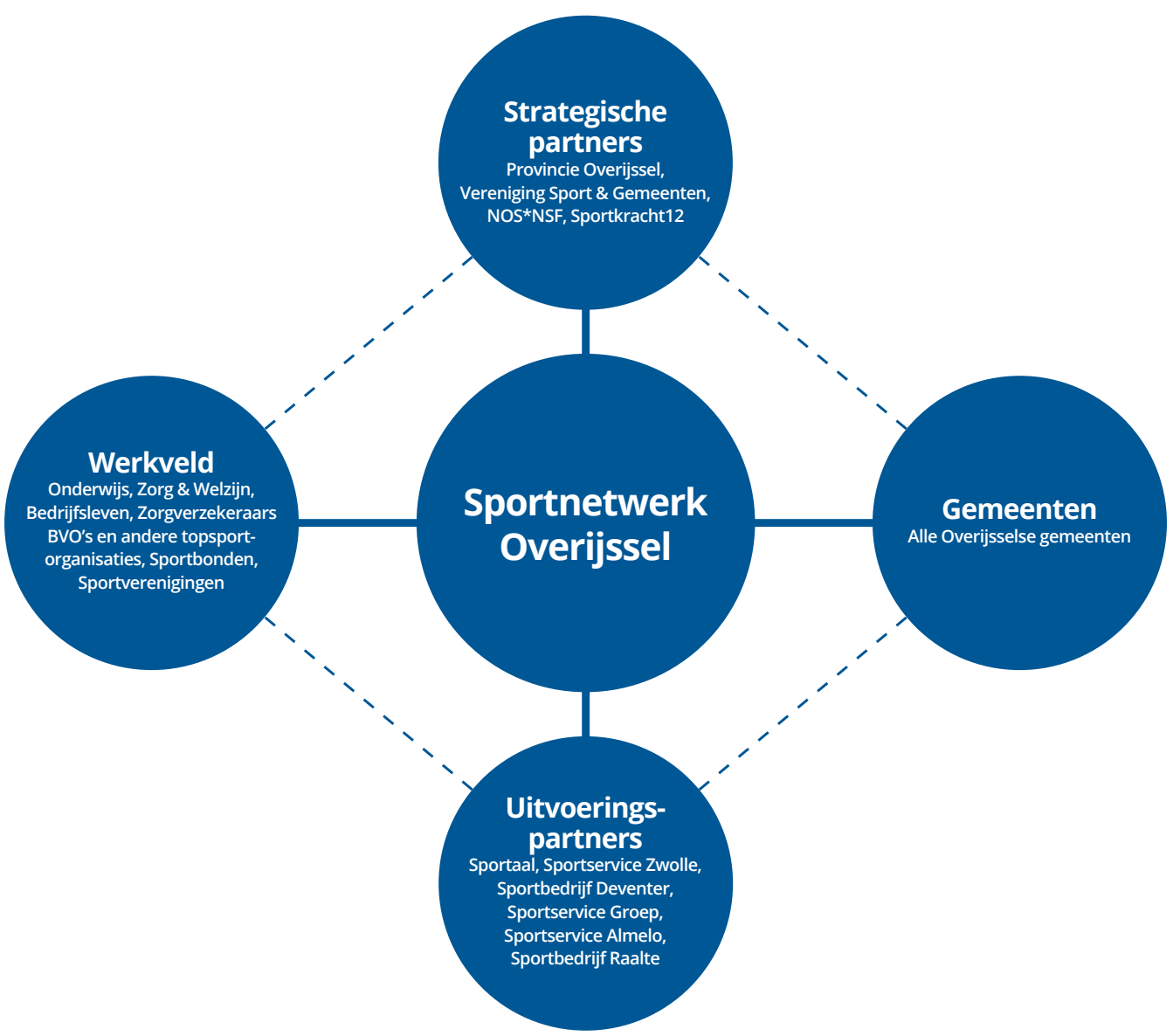

Regionaal Sport- en Beweegakkoord gemaakt. "Er valt veel winst te halen uit samenwerking. Een simpel voorbeeld: al die sportbedrijven hebben in een of andere vorm hun eigen buurtsportcoaches. Waarom zouden we dat niet regionaal organiseren? Dan kunnen we samen zorgen voor een goede functieomschrijving en salariëring van die mensen. En samen vervanging en deskundigheidsbevordering organiseren. Dat lukt niet als iedere gemeente dat voor zich blijft doen. Als er dan een buurtsportcoach ziek is, heb je geen vervanging. Werk je met de buurgemeenten samen, dan kun je samen vervanging organiseren."

"Aan de slag met de coalition of the willing"

Dé partij in Overijssel
Het had een wat lange aanloop, maar Van de Vosse merkt dat SNO aan bekendheid wint en mensen de organisatie steeds beter weten te vinden. "Langzamerhand komen we in positie. Van de provincie heb ik de opdracht om voor de zomer een slag te maken. Om op de trommel te slaan en zichtbaarder te worden. Zodat mensen niet meer om ons heen kunnen. Als je iets wilt met sport en bewegen in de provincie, dan zijn wij de partij! Binnenkort hebben we een Sportakkoorden Festival, dat wij samen met Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) organiseren. Voor het eerst hebben we dan alle nieuwe wethouders van Sport bij elkaar. Een mooi startpunt om onszelf op de kaart te zetten."

ARTIKEL

Veel meer dan een sportevenement

Twentse gemeenten decor voor Special Olympics Nationale Spelen

“De Special Olympics Nationale Spelen zijn belangrijk omdat G-sporters een podium krijgen om zichzelf te laten zien. Wie ze zijn, wat ze kunnen. Het applaus ontvangen en geëerd worden met de medailles die zij winnen laat hun zelfvertrouwen groeien. Daarom is het zo’n belangrijk onderdeel van hun leven.” Aan het woord is Maaike Heethaar, projectdirecteur van de Special Olympics Nationale Spelen Twente 2022.

Van 10 tot en met 12 juni vonden de Twente de Special Olympics Nationale Spelen plaats. In 14 gemeenten konden mensen met een verstandelijke beperking meedoen aan 25 verschillende sporttoernooien. Zo’n 3000 sporters en coaches uit Nederland, Saba en Bonaire kwamen naar Twente. Met naar schatting 20.000 bezoekers om de sporters aan te moedigen. Een enorme sportieve operatie waarvoor 2800 vrijwilligers zich hebben ingezet.

Gezien worden

Tot zover de cijfers. Nu de geschiedenis. “De Special Olympics zijn ontstaan in de achtertuin van het Witte Huis. Eunice Kennedy, de zus van John F. Kennedy, is in de jaren 60 hiermee begonnen, omdat zij een zusje had met een verstandelijke beperking”, weet Heethaar. “In die tijd werden mensen met een verstandelijke beperking zo veel mogelijk achter de bühne gehouden. En dat vonden de Kennedy’s zo onrechtvaardig dat zij begonnen zijn met de Special Olympics. Want ook deze mensen willen sporten, gezien worden en medailles kunnen winnen. En nu is het een wereldwijd begrip in 90 landen.”

Persoonlijke ontwikkeling

De Special Olympics zijn veel meer dan een sportevenement, betoogt Heethaar, want het heeft ook impact op de persoonlijke ontwikkeling. “In zo’n weekend worden ze zelfstandiger, want de zorgende context die ze normaal gesproken om zich heen hebben, ontbreekt. Ze leren dingen als zelfstandig hun veters strikken of hun tas inpakken. Zulke kleine overwinningen op persoonlijk en sportief vlak dragen ontzettend veel bij aan hun bewustzijn van er mogen zijn in deze maatschappij.” Karin Leerkes, begeleidster van het G-handbalmeisjesteam van de Sallandse Sportploeg valt haar bij: “Een aantal meiden zijn tijdens de Olympics voor het eerst zonder ouders een nacht van huis. Tegen de ouders heb ik ook gezegd: jullie gaan mee, maar ik wil geen ouders zien. Ik wil alleen een ouder zien als ik ze nodig heb.”

Inspiratie voor iedereen

Het evenement is voor de maatschappij net zo belangrijk als voor de sporters zelf, vindt Heethaar. “Met de Special Olympics bieden we hoop, laten we zien dat deze sporters ontzettend veel doorzettingsvermogen hebben en dat elk stapje dat zij zetten een overwinning is. Met wat zij uitstralen en uitdragen vormen ze een bron van inspiratie voor alles en iedereen. Het is belangrijk dat de provincie laat zien dat ze trots is op het evenement en de atleten. Voor al die verenigingen die zich al jarenlang inzetten voor de G-sport in de regio heeft het een enorme waarde dat ze gezien en gekend worden. En dat zij nu in het zonnetje mogen staan.”

Rol provincie

De provincie investeert 300.000 euro in de Special Olympics, zowel vanuit het evenementenbeleid als vanuit Sociale Kwaliteit. Door bij te dragen aan de ‘legacy’ probeert de provincie het inclusief sporten te blijven stimuleren en te borgen in de samenleving. “Dat is al aan het ontstaan”, aldus Heethaar. “Dat hebben we bijvoorbeeld gezien in coronatijd. Uit onderzoek naar G-sportparticipatie in Nederland blijkt dat die overal gestabiliseerd of gedaald is, behalve in Twente. Daar is een lichte groei geconstateerd.” De provincie leverde ook praktische steun en podium. Ambtenaren en statenleden gingen als buddies voor sportteams aan de slag en tijdens de spelen vervulden de GS-leden een rol bij de uitreiking van de medailles. Ook was er in het provinciehuis een fototentoonstelling en een meet en greet met de sporters.

> “Dat sporten en bewegen voor iedereen gezond is weten we. Maar wat maakt dit evenement nu zo bijzonder? De openingsceremonie, olympisch dorp en feestavond maken het een evenement met allure. De impact van de olympische gedachte voelt elke sporter, coach en supporter.”
>
> **Ruben Buijserd**
> *Lectoraat Sportpedagogiek Windesheim*

Windesheim onderzoekt impact Special Olympics

In opdracht van de Stichting Special Olympics Nationale Spelen Twente 2022 doet de opleiding Sportkunde van de Hogeschool Windesheim onderzoek naar de impact van dit evenement. De studie kijkt naar verschillende niveaus: die van de deelnemer, de aanbieder en de keten van dienstverlening en het beleid rondom de doelgroep. De resultaten van het onderzoek moeten bijdragen aan het duurzaam creëren van gelijke sportkansen voor mensen met een verstandelijke beperking. Het onderzoek loopt tot en met september 2022.

Nu al tekent zich het beeld af dat er in Twente een ruim passend sport- en beweegaanbod is voor mensen met een beperking. Daarnaast blijken relevante organisaties rondom de doelgroep en de sport ervoor open te staan samen het sport- en beweegklimaat voor de doelgroep te verbeteren.

Uit een deelonderzoek onder gemeenten, zorgorganisaties, speciaal onderwijs en sportaanbieders kunnen al eerste lessen getrokken worden. Die illustreren dat er samen een wereld te winnen is. Zo kennen de betrokken partijen de beweegredenen van de doelgroep nog onvoldoende en zetten die daardoor te weinig écht centraal. De betrokken partijen zouden ook elkaar beter kunnen leren kennen om beter gebruik te kunnen maken op elkaars specifieke kennis en kunde over (de omgang met) de doelgroep. Dat kan leiden tot betere toeleiding, betere begeleiding en een beter sportaanbod. Ten slotte: benut het momentum dat dankzij de Special Olympics Nationale Spelen voor de G-sport in de regio is ontstaan.

ARTIKEL

Gezamenlijk de uitdagingen in het vrijwilligers-werk te lijf

Vinden, (ver)binden, ondersteunen en waarderen

Vrijwilligers zijn het cement van de samenleving. Het verenigingsleven draait op vrijwilligers en heel wat voorzieningen – zoals buurtvervoer, kulturhusen en dagbesteding – zouden het geen dag redden zonder. Overijssel gaat in Nederland al jaren aan kop wat betreft het percentage inwoners dat zich inzet als vrijwilliger. Maar door de coronacrisis raken we die voorsprong kwijt: het percentage daalde van 54 naar 44 procent. Werk aan de winkel dus. Want door vergrijzing en een lage instroom van jongeren stond het vrijwilligerswerk al onder druk.

Mini-onderzoek

Dat vrijwilligers een vaste plek hebben gekregen in het beleid Sociale Kwaliteit komt mede door de motie Kleinsman over deskundigheidsbevordering voor vrijwilligers. Chantal Westemeijer is bij Sociale Kwaliteit verantwoordelijk voor dit thema: “Studio Vers Bestuur heeft geholpen om met een mini-onderzoek uit te vinden waar de behoefte lag. Daar kwamen elf thema’s uit en met vijf daarvan zijn we aan de slag gegaan: de werving van vrijwilligers, bestuurlijke vrijwilligers, jongeren en vrijwilligerswerk, samen leren en doen met andere besturen en Praktisch Noaberschap.

Afgelopen jaar actief geweest als vrijwilliger

	Overijssel	Nederland
2019	54%	47%
2020	45%	39%
2021	44%	42%
stedelijk	40%	
landelijk	49%	
hoogopgeleid	59%	
laagopgeleid	30%	

Bron: Burgerpanel Overijssel 2021

Hokjesoverheid

Edith Starrevelt, manager van Deventer Doet en voorzitter van de VOSVI, de branchevereniging van Overijsselse Vrijwilligerscentrales onderschrijft de keuze voor de vijf thema’s: “Door alle regeldruk vinden mensen het niet aantrekkelijk om in een bestuur te stappen. Bovendien is de verwachting dat je het voor een lange tijd blijft doen. Daarom verdienen bestuurders ondersteuning om het hoofd boven water te houden in plaats van dat er steeds weer een beroep op ze wordt gedaan.” Dat overheden zo ‘in hokjes’ zijn georganiseerd, helpt dan ook niet. Natuur en Milieu, Leefbaar Platteland, Sociale Kwaliteit, somt Starrevelt op. “In al die hokjes vind je vrijwilligers, maar er

staan muurtjes tussen de subsidiestromen." Programmaleider Sociale Kwaliteit Raymond Damhuis erkent dat de overheid op die manier heel wat energie uit vrijwillige initiatieven kan trekken. "Wij als provincie kunnen hier wat aan doen."

Projecten

Sociale Kwaliteit trekt hierin op met de VOSVI, de lokale vrijwilligerscentrales en de NOV (Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk). Een van de gezamenlijke projecten is Bestuurders Centraal dat loopt in de gemeenten Dalfsen, Zwolle, Twenterand, Hardenberg, Borne en Nijverdal. Daar bouwen ze aan lokale expertisenetwerken waarin vrijwilligersbesturen een beroep kunnen doen op ondernemers, onderwijsinstellingen, overheid en collegabesturen voor advies, coaching of training. Doel is samen oplossingen te zoeken en kennis uit te wisselen. Met de ouderenbond KBO-PCOB is een project gestart om de vrijwillige inzet onder senioren te vergroten. Verder hebben verschillende gemeenten een aanjaagsubsidie gekregen om statushouders in het vrijwilligerswerk te betrekken.

"Ondersteun vrijwilligersbesturen in plaats van steeds weer een beroep op ze te doen"

Groter bereik

Daarnaast is het de bedoeling op termijn modulen uit de leergang Maatschappelijk vastgoed aan verenigingen aan te bieden. "Dat zou via een train-de-trainer model kunnen. Laat Saxion mij en mijn collega's en de bestuurscoaches uit het netwerk Bestuurders Centraal daarvoor opleiden. Dan heb je een veel groter bereik." Westemeijer heeft er wel oren naar, want niet iedere organisatie of gemeente heeft budget om opleidingsplaatsen in te kopen. Starrevelt is ook enthousiast over een onderzoek hoe vrijwilligers hun in het bestuur of vereniging verworven competenties kunnen inzetten in hun reguliere werk of opleiding. Ook daar gaf Sociale Kwaliteit subsidie voor. En in oktober komt er een groot congres in samenwerking met Vers Bestuur, Trendbureau, Natuur voor Elkaar, Cultuurparticipatie het Erfgoed.

Rugzakje

Kennis ontwikkelen en delen blijft een must, want uitdagingen zijn er genoeg. Zoals de toename van vrijwilligers met een rugzakje. "Veel dagbesteding is wegbezuinigd. Er wordt veel te gemakkelijk gedacht dat die mensen dan wel vrijwilligerswerk kunnen gaan doen", signaleert Starrevelt. "Maar ze hebben begeleiding nodig en het risico is dat ze gewoon over de schutting worden gegooid." "Eén vrijwilliger met een rugzakje is wel goed op te vangen, maar zijn het er drie of vier dan krijgen de andere vrijwilligers een hele andere taak en wordt de belasting te groot. Dan is er een professional nodig. Vrijwilligers worden dan eigenlijk ingezet als onderlaag van het professionele werk. Want dat scheelt de organisatie in de kosten", vult Westemeijer aan.

"Wij ervaren de verhouding met de provincie als gelijkwaardig"

Gouden greep

Daarom blijft het belangrijk om vrijwilligers op gezette tijden in het zonnetje te zetten. In 2000 heeft de provincie Overijssel een jaarlijkse vrijwilligersprijs in het leven geroepen. Door de coronamaatregelen was er de afgelopen twee jaar een ander format nodig. Stimuland pakte de klus op in samenwerking met de VOSVI. In plaats van een feestelijk evenement op een centrale locatie, trokken Statenleden de provincie in om in alle gemeenten in totaal prijzen uit te reiken. Een gouden greep. Jan Westert, Statenlid voor de CU, reikte in drie gemeenten vrijwilligersprijzen uit. "Mensen waarderen het zeer dat ze op hun eigen plek in het zonnetje gezet. Dat is toch veel rijker dan met veel mensen in grote zaal op het provinciehuis een feestje te vieren. Ik ben in aanraking gekomen met hele bijzondere initiatieven. Zoals een opvang voor baby's in Genemuiden, van moeders die nog niet zelfstandig voor hun kind kunnen zorgen. Vaak zijn ze alleenstaand met allerlei ingewikkelde vraagstukken eromheen. Dat was indrukwekkend. Voor een Statenlid zijn dat krenten uit de pap. Door overal in de provincie die aandacht voor vrijwilligers te hebben, brengen we de politiek dichtbij en maken we het herkenbaar voor de inwoners."

Gelijkwaardig

Starrevelt is positief over de inzet van de provincie. "De provincie heeft budget beschikbaar, en ze kan thema's agenderen, ze zit in veel netwerken en heeft invloed op gemeenten. Maar ik vind misschien nog wel belangrijker dat de relatie zo goed is. Ik merk in contacten met medewerkers dat ze oprecht inhoudelijk geïnteresseerd zijn. Raymond en Chantal zijn op de algemene ledenvergadering van VOSVI geweest om input voor het beleid op te halen bij onze leden. Als wij zelf iets organiseren en we nodigen de provincie uit, dan komen Raymond en Sanneke (beleidsadviseur Sociale Kwaliteit) een presentatie geven en laat Roy de Witte zich interviewen. Dat ervaren wij als een gelijkwaardige verhouding in plaats van dat de provincie altijd als geldschieter optreedt."

Lees verder op volgende pagina.

Opleidingsmodules maatschappelijk vastgoed

Het besturen en runnen van een dorpshuis, multifunctionele accommodatie (MFA) of kulturhus is uitdagend en complex. Het vraagt veel kennis van – vaak vrijwillige – bestuurders en mensen op de werkvloer. De provincie Overijssel zet in op deskundigheidsbevordering en heeft daarom samen met Saxion Hogeschool en Onze Gebouwen vier opleidingsmodules ontwikkeld onder de naam Huswerk.

Eind mei 2022 is de pilot van Huswerk gestart. De leergang kent vier opleidingsmodules over onderwerpen als: programmeren, basis op orde, communicatie en vrijwilligers. Jeroen Geerdink van Onze gebouwen, een collectief van experts op het gebied van het managen en ontwikkelen van maatschappelijk vastgoed: "Iedere club moet het wiel zelf maar uitvinden. We missen kennisoverdracht en kennisdeling, vandaar de wens voor een leergang."

Gratis meedoen

Dankzij de provincie kunnen 25 accommodaties gratis aan de pilot meedoen. Voor iedere module kan de accommodatie iemand anders afvaardigen. Zo is er in theorie plek voor 100 mensen. Voor de zomer wordt de leergang aangeboden in Twente, na de zomer in Salland.

" Accommodaties bestaan niet zonder vrijwilligers"

Warming-up

Hoewel het aanmelden voor de leergang via het eigen netwerk van Onze Gebouwen sneller zou gaan, is er bewust voor gekozen dit via de gemeenten te doen. Dat is wel een stroperig proces, ervaart Geerdink, omdat de urgentie voor het onderwerp bij gemeenten vooralsnog ontbreekt. Zo zijn er zowel ambtelijk als bestuurlijk vaak geen duidelijke afspraken gemaakt. De route via de gemeenten is bedoeld als 'warming-up' voor de roadshow die na de zomer start. De provincie gaat dan langs alle gemeenten om het maatschappelijk vastgoed te agenderen. Geerdink: "Wij willen het maatschappelijk rendement van accommodaties zo hoog mogelijk houden. Aansturing van vrijwilligers is daarin de sleutel. Accommodaties bestaan niet zonder vrijwilligers."

Jongeren Challenge

Hoe daag je jongeren uit om vrijwilligerswerk te doen? De provincie bedacht samen met Deventer doet, FC Noaber en Stimuland de Jongeren Challenge. Het concept van deze pilot is eenvoudig: doe 4 uur vrijwilligerswerk naar keuze, plaats het bewijs op Instagram en ga naar de lokale vrijwilligerscentrale om een voucher van 15 euro op te halen. Het doel is om in Deventer en Oldenzaal in totaal 400 jongeren te activeren. Op het moment van schrijven is de challenge nog maar net begonnen en hebben de eerste jongeren zich al aangemeld.

Intrinsieke motivatie

Het onderliggende idee is om jongeren vrijwilligerswerk te laten doen dat bij ze past en zo hun intrinsieke motivatie aan te wakkeren. Daarom mag het bijvoorbeeld ook bij hun eigen sportclub zijn. En bij voorkeur nemen ze een vriend of vriendin of zelfs een hele vriendengroep mee. Om vervolgens via Instagram andere jongeren te enthousiasmeren om mee te doen.

Ondersteuning van ouders

Kip geeft aan dat jongeren niet alleen vanwege de beloning vrijwilligerswerk doen. "Ze vinden het gewoon leuk, anders beginnen ze er niet aan, dus daar zit intrinsieke motivatie bij. En ze leren dingen, bijvoorbeeld voor de groep staan als voetbaltrainer. Daarbij is het belangrijk dat ouders het ondersteunen. Wij merken dat ouders stiekem kinderen nog weleens wat extra's geven omdat ze het belangrijk vinden dat ze vrijwilligerswerk blijven doen."

Beter presteren

Vrijwilligerswerk heeft niet alleen voordelen voor de samenleving. Kip vertelt dat onderzoek uitwijst dat jongeren die vrijwilligerswerk doen beter presteren op school. "Omdat jongeren zo zichzelf ontwikkelen, verantwoordelijkheid leren nemen, goed leren plannen en organiseren, dus ook hun schoolwerk." Daarom zou hij graag zien dat besturen van verenigingen ook meer bestuursverantwoordelijkheid bij jongeren willen neerleggen.

Enthousiasmeren

Hij hoopt dat de provincie doorgaat met dit soort initiatieven en graag in een groter aantal gemeenten. "Als wij dit niet doen dan is het risico dat de jeugd afhaakt. Het aantal jongeren neemt al af, dus de jongeren die we hebben moeten we allemaal enthousiasmeren om vrijwilligerswerk te gaan doen. Zo houden we de maatschappij goed en draaiend. Anders vrees ik dat heel veel organisaties en verenigingen op termijn niet kunnen voortbestaan."

ARTIKEL

Subsidieregeling Bewegen in de openbare ruimte

De subsidieregeling Bewegen in de Openbare Ruimte (BOR) is een mooi voorbeeld van doorontwikkeling van een regeling. Deze regeling startte in 2019 en is in de volgende jaren na evaluatie steeds aangepast. Hieronder wordt beschreven wat de regeling behelst, hoe en waarom ze is aangepast. En dat niet altijd is te voorzien wat een aanpassing teweeg brengt.

2019: Prijsvraag
In 2019 startte de regeling BOR als een prijsvraag. Initiatiefnemers konden een plan indienen voor fysieke aanpassingen en activiteiten die bijdroegen aan het benutten van de openbare ruimte voor sporten en bewegen. Dat leverde maar liefst 34 inzendingen op waaruit een onafhankelijke commissie vijf winnaars koos. Zij kregen maximaal 20.000 euro om hun project uit te voeren.

2020: Brede subsidieregeling
Omdat het aantal aanvragen zo onverwacht hoog was, werd de regeling voor het jaar 2020 aangepast. Niet langer een prijsvraag met slechts enkele winnaars, maar een brede subsidieregeling. Nieuw element was dat initiatieven moesten omschrijven hoe ze wilden zorgen voor blijvend gebruik van de fysieke aanpassing. In dit jaar werden er 30 initiatieven gehonoreerd, goed voor een totaal subsidiebedrag van 650.000 euro.

2021: activiteitenprogramma's
Vanuit de gedachte dat er inmiddels al veel fysieke mogelijkheden om te bewegen in de openbare ruimte waren gecreëerd, paste de provincie de regeling opnieuw aan. Voortaan zijn waren alleen activiteitenprogramma's om de beweegplekken in de openbare ruimte beter te gebruiken subsidiabel. Daarnaast mochten alleen nog gemeenten, als regisseur van de lokale sportakkoorden een aanvraag indienen.

De aanpassing leidde tot een terugloop in de aanvragen. Er werden 8 initiatieven gehonoreerd voor in totaal 65.000 euro. De reden hiervoor is onbekend. Mogelijk speelt een rol dat het ministerie van VWS budget aan gemeenten geeft voor de uitvoering van lokale sportakkoorden en ze daaruit ook dergelijke activiteitenprogramma's financieren. Een andere verklaring kan zijn dat voor meer bewegen in de openbare ruimte toch vaak een nieuwe fysieke aanpassing gewenst is.

Gebruikersonderzoek
Voorjaar 2022 is een student van het Windesheim een gebruikersonderzoek gestart. Hij gaat diverse beweegplekken in Overijssel bezoeken en bekijken of ze nog gebruikt worden, op welke manier en door wie.

Drie projecten

3x3 Terug naar het pleintje (Nijverdal)
Basketbalvereniging The Valley Bucketeers wil de openbare ruimte benutten om de 3x3 basketbal-sport en het buitenspelen te promoten en bevorderen. Dit doen ze door de realisatie van een 3x3 basketbalveldje in Nijverdal en daar beweegactiviteiten en evenementen te organiseren.

Bentelo Beweegt
Een initiatief waarin diverse verenigingen en inwoners van Bentelo een beweegroute voor jong en oud in het dorp willen maken. De beweegroute is te gebruiken door bijvoorbeeld de ouderengym, voor trainingen van coaches en sportverenigingen, en in clinics van de lokale bootcampgroep.

Calisthenicspark in Ommen
Dankzij een 17- jarige initiatiefnemer is Ommen een calisthenicpark rijker. Op een veldje van ongeveer 5 bij 10 meter met kunstgras als ondergrond zijn 5 toestellen geplaatst waar door alle Ommenaren krachtoefeningen gedaan kunnen worden.

ARTIKEL

Rick Brink kwartiermaker inclusie voor de provincie Overijssel

“Straal uit dat je dit belangrijk vindt”

Inclusie is een lastig beleidsthema. Al was het maar omdat het over zoveel verschillende vormen van uit- en insluiting gaat die geen gemakkelijke gesprekstof opleveren. ‘Iedereen kan meedoen’ – of liever nog ‘samen samenleving zijn’ – dat is zo veel gemakkelijker gezegd dan gedaan. Teamleider Margreet Hogenkamp: “Wij durven onze nek uit te steken. Je kunt dit niet half doen. En we moeten zelf het goede voorbeeld geven.” Daarom is inclusie de rode draad in het beleid Sociale Kwaliteit.

> “Alles staat of valt bij bewustwording”

Sinds januari 2022 heeft Overijssel een kwartiermaker Inclusie in de persoon van Rick Brink. Zijn aanstelling komt voort uit de in een Statenmotie gevatte wens om met de voormalig minister van Gehandicaptenzaken in gesprek te gaan over de toegankelijkheid van de provincie. Vanuit Sociale Kwaliteit kwam budget onder de voorwaarde dat hij het thema breed zou oppakken. Daar was Brink zelf ook blij mee: “Anders is het beeld al snel: hij zit in een rolstoel dus hij zal wel alleen iets voor die groep doen. Terwijl het tegendeel waar is.” Ook ‘provincie’ vat Brink breed op: zowel de provinciale organisatie als alle Overijsselse regio’s en gemeenten ziet hij als zijn werkterrein. “Ik heb toevallig net met de HR-afdeling hier een afspraak ingepland om te kijken hoe we de ambtelijke organisatie bewuster kunnen maken. Want alles valt of staat eigenlijk met bewustwording.”

Drempelvrees

In zijn ervaring wordt er vooral veel over het onderwerp gepraat. “Neem het thema LHBTIQA+, dat wordt in debatcentra helemaal uitgekauwd. Maar bij de vervolgstap – wat doen we dan en hoe? – zie ik veel koudwatervrees. Ook bij de overheid, die sommige beleidstaken nogal vrijblijvend opvat. Er hoort gewoon iemand verantwoordelijk voor gemaakt te worden, denk ik dan.” Toch vindt hij dat Overijssel zich positief onderscheidt in actiegerichtheid. “Overijsselaars zijn praktisch ingesteld en eerder geneigd iets te gaan doen. Neem de Special Olympics, hoe de veertien Twentse gemeenten dat hebben opgepakt. We hadden vorige week dat aftrap, dat is toch geweldig?”

> “De grootste uitdaging is om een paar goede thema’s te zoeken”

Afspiegeling

In zijn ervaring is er meer aandacht voor het thema als de politiek en het bestuur een afspiegeling zijn van de samenleving. “Onlangs was ik in gesprek met een wethouder die zelf deel uitmaakt van de LHBTIQA+ gemeenschap. Die weet als geen ander wat er moet gebeuren. Als in de raad of het college iemand met een beperking zit of een niet-Westerse achtergrond, dan wordt er meer aandacht aan inclusie besteed. Hardenberg, waar ik woon, is de meest toegankelijke gemeente van Nederland geworden. Hoe dat kwam? Ik zat zelf in de gemeenteraad en we hadden een wethouder die er iets mee wilde. Het is heel afhankelijk van personen.”

Inclusieagenda

Brink inventariseert welke inclusie-agenda gemeenten erop nahouden en of ze ten minste aan de wettelijke kaders voldoen. “Het kinderrechtenverdrag bijvoorbeeld, dat zegt iets over hoe gemeenten moeten handelen.” Hij haalt ook behoeften op. Daarvoor gaat hij niet alleen met gemeenten in gesprek, maar met het hele ‘sociale ecosysteem’. Hoewel hij bij het schrijven van dit artikel pas vier maanden bezig is, merkt hij al waar hulpvragen zitten. “De gemeente Ommen vraagt bijvoorbeeld mijn hulp bij het opstellen van een lokale inclusieagenda, maar ik heb als provinciale kwartiermaker niet genoeg uren om alle gemeenten te helpen. Ik doe dit één dag in de week. Het lijkt mij heel zinvol als binnen het team Sociale Kwaliteit iemand fulltime op alle beleidsterreinen aandacht besteedt aan dit thema. Dan straal je als provincie uit dat je het heel belangrijk vindt.”

> “Het thema LHBTIQA+ wordt in debatcentra helemaal uitgekauwd”

Voorbeeld

Hij noemt Deventer en Zwolle als gemeenten die over de volle breedte goed bezig zijn. Hardenberg scoort punten wat betreft de doelgroep laaggeletterden. Staphorst vindt hij ook een mooi voorbeeld. “Als de gemeente daar op zoek is naar arbeidsplaatsen voor bepaalde doelgroepen dan is er op een verjaardag altijd wel iemand die opstaat en zegt: ‘stuur ze maar naar mij, dat los ik wel op.’ Dat vind ik mooi: de gemeenschap lost het onder elkaar op.”

Uitdaging
Partners in het veld vinden het een goede zaak dat de provincie een kwartiermaker heeft aangesteld, hoort hij. “Ze zijn nog wel afwachtend waartoe het zal leiden. De grootste uitdaging is om een paar goede thema’s te kiezen die iedereen lastig vindt maar waarvan heel veel mensen zeggen: goed dat we dit doen. En daar als provincie op in te zetten.” Zijn kwartiermakerschap leidt in ieder geval tot een rapportage in de zomer, gevolgd door een plan van aanpak en een groot symposium in het najaar. “Ik ben tevreden als ik die drie dingen goed kan neerzetten. En als we kunnen toewerken naar meer instroom van mensen van kleur of met een beperking in de ambtelijke organisatie.”

Dringend advies
Brink heeft veel waardering voor de intrinsieke motivatie bij de mensen van Sociale Kwaliteit en collega’s bij Economie en Cultuur. “Ze zien het belang en ze willen dit goed doen.” Voor het nieuwe uitvoeringsprogramma heeft hij een dringend advies: “Ik vind dat Sociale Kwaliteit meer moet doen aan de positie van kinderen. Want inclusiviteit en diversiteit beginnen bij het kind.” En vooruitkijkend: “Volgend jaar zijn er Statenverkiezingen, dan moet er ook weer geformeerd worden. Ik hoop dat Sociale Kwaliteit de plek behoudt die het nu heeft. Het mag dan geen wettelijke taak van de provincie zijn, maar het is zó belangrijk. Daarin kan Overijssel zich onderscheiden.”

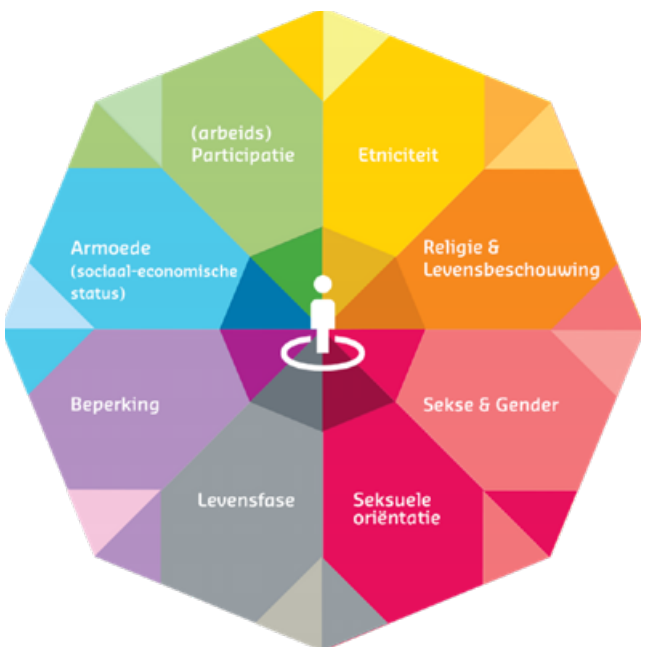

Maak steun LHBTIQA+ zichtbaar en proactief
Meer zichtbaarheid en meer proactief beleid gericht op het ondersteunen van LHBTIQA+’ers. Vooral in kleine gemeenten en dorpen is op die punten nog veel ruimte voor verbetering en daar zijn maar kleine stappen voor nodig. Zoals het voeren van de regenboogvlag of het organiseren van voorlichtingsactiviteiten. Dat is de belangrijkste aanbeveling uit het rapport van Vizier Oost en de Radboud Universiteit. In opdracht van de provincies Overijssel en Gelderland deden zij onderzoek naar de acceptatie van LHBTIQA+’ers

Hun belangrijkste conclusies zijn dat de acceptatie van LHBTIQA+’ers in Gelderland en Overijssel licht toegenomen lijkt te zijn ten opzichte van 2019, met name op het gebied van seksuele voorkeur. Voor genderidentiteit is de ontwikkeling minder eenduidig. LHBTIQA+’ers die meer afwijken van de maatschappelijke norm, ervaren meer onveiligheid en minder acceptatie. Dit geldt met name voor transgender en non-binaire personen, en voor pan- en aseksuelen. Transgender en non-binaire respondenten ervaren meer problemen op sportverenigingen, en vermijden daardoor vaker bepaalde sporten. De bespreekbaarheid en acceptatie van LHBTIQA+ in religieuze gemeenschappen is volgens christelijke gelovigen toegenomen. Wel zijn de cijfers die respondenten geven voor hun acceptatie het laagst in deze setting. Download hier het hele rapport: https://vizieroost.nl/publicaties/welzijn-lhbtiqa-2021/

ARTIKEL

Wederkerigheid als leidend principe

De Sociale Hypotheek slaat brug met Maatschappelijk Vastgoed

Subsidie niet verantwoorden maar inzetten als sociale hypotheek die is af te lossen met vrijwillige inzet. Dat heeft tot nu toe ruim 50.000 extra ingezette vrijwilligersuren in en rond maatschappelijk vastgoed zoals dorpshuizen, kulturhusen en multifunctionele accommodaties opgeleverd. Zou je dat vertalen naar betaalde arbeid, dan praat je over zo'n 1,5 miljoen euro. Een totale maatschappelijk waarde van 2,25 miljoen euro; dat is een verdriedubbeling van de 750.000 euro die Sociale Kwaliteit via 70 sociale hypotheken heeft geïnvesteerd. En… de teller loopt nog.

Wederkerigheid

De sociale hypotheek kwam er op initiatief van gedeputeerde Roy de Witte. "Enschede en Dinkelland waren er al mee aan het experimenteren. Ik heb in het college van GS gezegd: op het moment dat we extra geld investeren, vind ik dat we er ook sociaal-maatschappelijke output voor kunnen terugvragen. Dat versterkt de functie van de ontmoetingsplek én activeert mensen. Een vorm van wederkerigheid waarmee het geld van de overheid niet vanzelfsprekend is."

> **"De energiekosten rijzen de pan uit. Dat is na Corona het volgende probleem"**

Levend houden

De unieke regeling is twee jaar geleden gelanceerd – midden in de coronacrisis. Kulturhusen, dorpshuizen en accommodaties met meerdere (sociale) functies onder één dak zijn vaak het sociale hart van de gemeenschap en houden kernen en wijken levend. Juist deze accommodaties vielen tussen wal en schip toen corona uitbrak. Het antwoord van de provincie was de sociale hypotheek.

Onderzoek

Projectleider Kris Pals heeft in opdracht van Sociale Kwaliteit een onderzoek uitgevoerd onder 15 aanvragers van een sociale hypotheek. Want behalve de cijfers zijn ook de ervaringen en de motieven om een sociale hypotheek aan te vragen belangrijke informatie. Ze sprak met vertegenwoordigers van grote en kleine accommodaties, sommige beheerd door vrijwilligers en andere door professionals, verspreid in dorpen en wijken over de hele provincie.

Ideale timing

De belangrijkste bevinding uit de gesprekken: alle accommodaties oordeelden positief over de sociale hypotheek. De regeling kwam op het juiste moment en hielp bijvoorbeeld om de vaste lasten te blijven betalen tijdens de sluiting vanwege de coronamaatregelen. "De timing was ideaal, daarmee hebben we het verschil kunnen maken in het dorp", aldus een van de deelnemers aan het onderzoek. De sociale hypotheek gaf de bij de accommodaties betrokken vrijwilligers ook inzicht in de waarde van hun inzet. Volgens een aantal beheerders stimuleerde dat vrijwilligers om betrokken te blijven of te worden. Verder gaf de sociale hypotheek ruimte om investeringen te doen waar normaal geen middelen voor op de plank liggen. Kunnen terugvallen op de sociale hypotheek heeft stress gescheeld en onrust voorkomen.

> **"Een supertoffe regeling, er is veel goeds mee gedaan"**

Drempel

Naast alle positieve ervaringen en voordelen zijn er ook punten van kritiek. De provincie is als subsidiegever niet erg bekend bij de accommodaties en dat is een drempel geweest om een aanvraag te doen. De kennis om een subsidieaanvraag in te dienen moet maar net in huis zijn, en bij kleine en vrijwillig beheerde accommodaties is dat vaak niet zo. De sociale hypotheek heeft dan wel extra financiële armslag geboden tijdens de coronacrisis, maar het is in die omstandigheden tegelijkertijd een uitdaging gebleken om aanvullende maatschappelijke output te bedenken. Dat heeft veel creativiteit en inventiviteit losgemaakt, maar ook voor extra druk in een toch al stressvolle situatie gezorgd.

Vertrouwen

Toch slaat de balans voor alle deelnemende accommodaties overtuigend door naar de positieve kant. Enkele reacties uit de evaluatie: "Het is een supertoffe regeling en er is veel goeds mee gedaan." "Terug te betalen via de vrijwilligers, waarbij we breder kijken dan alleen de fysieke locatie want het mocht ook in activiteiten." "Het zorgt voor sociale cohesie in de samenleving, het gaat meer om mensen en dat is goed." De respondenten zijn uiteindelijk het meest te spreken over het vertrouwen dat de provincie heeft gegeven om het geld naar eigen inzicht te besteden. De aanvragers voelen zich daarmee erkend in hun kennis van de eigen accommodatie en omgeving. Ten slotte is er ook veel waardering geuit voor de toegankelijke procesbegeleiding vanuit de provincie.

> **"Geld van de overheid is niet vanzelfsprekend"**

Rol gemeente

De rol van de gemeente is niet zo goed uit de verf gekomen. Het was de bedoeling dat accommodaties in overleg met de gemeente de extra maatschappelijke output zouden bepalen, die daarmee ook geholpen zou zijn. De gemeente heeft bovendien kennis in huis om in te schatten welke maatschappelijke output van waarde is in een bepaalde wijk of kern. We zien dat het belangrijk is om nog meer samen met gemeenten op te trekken zodat we optimaal resultaat behalen. In de praktijk heeft die afstemming weinig plaatsgevonden. Niet overal is er een hechte relatie tussen de gemeente en de accommodatie; sommige gemeenten geven ook aan dat ze daarop visie missen.

Opleidingstraject

"Daarom komt er in het najaar een roadshow maatschappelijk vastgoed", aldus Programmaleider Sociale Kwaliteit Raymond Damhuis. "We willen bij de gemeenten het belang van multifunctionele accommodaties onder de aandacht brengen. Als voorliggende voorziening zijn ze een belangrijke speler om zorgkosten naar beneden te krijgen, terwijl ze nu vaak een bezuinigingspost vormen. We willen samen met de gemeenten investeren, bijvoorbeeld door voor elke gemeente twee opleidingsplaatsen voor de leergang Maatschappelijk vastgoed te betalen en gemeenten te motiveren om zelf ook die opleiding aan beheerders en vrijwilligers te gaan aanbieden. Daarnaast zoeken we samenwerking met Nieuwe Energie Overijssel, want de energiekosten rijzen de pan uit. Dat is na corona het volgende probleem."

Toekomst

De sociale hypotheek is – op wat kinderziektes na – goed uit de startblokken gekomen. Accommodaties weten de provincie (weer) te vinden. De waarde van vrijwilligerswerk en de maatschappelijke output is tastbaarder geworden. Vooruitkijkend dient zich een aantal vragen aan. Welk vervolg krijgt de sociale hypotheek: zou het instrument ook breder bij verenigingen en stichtingen inzetbaar zijn? Hoe kan de aanvraagprocedure voor de kleine, door vrijwilligers beheerde accommodaties vergemakkelijkt worden? Tot slot: er is een schat aan ideeën bij de accommodaties opgehaald over hoe ze (nog) meer kunnen betekenen voor hun omgeving. Dat is een rijke bron van inspiratie waaruit andere accommodaties graag zullen putten. Daarin kan Sociale Kwaliteit een mooie rol vervullen.

Totaal aantal aanvragen:	70
Totaal aangevraagd bedrag:	€ 805.311
Totaal verleend bedrag:	€ 752.593
Gemiddeld aangevraagd bedrag:	€ 11.504
Inzet subsidie:	Onderhoud/ vervanging, vaste lasten, liquiditeit, aanjagen, professionaliseren
Welke typen maatschappelijke output:	Sociaal, natuur/ groen, onderhoud
Stad vs Dorp:	24 vs 46
Kop-Vechtdal/Salland/Twente:	22/13/35

ARTIKEL

Positieve Gezondheid & Vitaliteit

De transformatie van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag aanjagen

Gezondheid – het mag formeel geen wettelijke taak van de provincie zijn, juist op dit domein is het middenbestuur van meerwaarde, vinden partners in het veld. Overal in de provincie spelen dezelfde vraagstukken maar de belangrijkste spelers werken lokaal (gemeenten) of sectoraal (zorg, welzijn). Dat vraagt om een partij die regionaal en domeinoverstijgend kan verbinden, gemeenschappelijke vragen en trends op de agenda zet, kennisuitwisseling faciliteert, financieel bijdraagt en daarmee weer andere geldstromen aantrekt. "We zitten aan tafel bij partijen die ertoe doen", constateert Roy de Witte tevreden.

Positieve gezondheid

De pijler 'Gezondheid, vitaliteit en bewegen' is in de loop van 2020 omgedoopt tot Positieve gezondheid en vitaliteit'. De Coronacrisis vormde de aanleiding. De kerngedachte van positieve gezondheid is immers dat gezondheid veel meer is dan de afwezigheid van ziekte. Het gaat over het vermogen van mensen om met emotionele, fysieke en sociale uitdagingen om te gaan. Juist dat vermogen werd bij alle Overijsselaars op de proef gesteld tijdens de Covid pandemie.

Geen preventieakkoord

In de vorige programmaperiode dook positieve gezondheid al hier en daar op in projecten. Vaak in relatie tot preventie want voorkomen is beter – en goedkoper – dan genezen. Naast het provinciale sportakkoord moest er daarom ook een preventieakkoord komen. Daaraan bleken gemeenten niet zo'n behoefte te hebben. Wél aan mogelijkheden om kennis en ervaringen uit te wisselen, aan geld om bestaande initiatieven te belonen en op te schalen, en aan relevante data om de vooruitgang te monitoren.

"We kijken of we na de zomer intervisie kunnen opzetten, en die verbreden naar de transitie van ziek en zorg naar gezondheid en gedrag", aldus beleidsadviseur Rosalie Bosman die bij Sociale Kwaliteit deze pijler trekt. Dus nee, geen provinciaal preventieakkoord, maar vanuit de netwerkgedachte aansluiten bij netwerken en coalities die er al zijn. Wat betreft positieve gezondheid lichten we er drie uit: Positief Gezond IJsselland, Salland United en Twentse Koers.

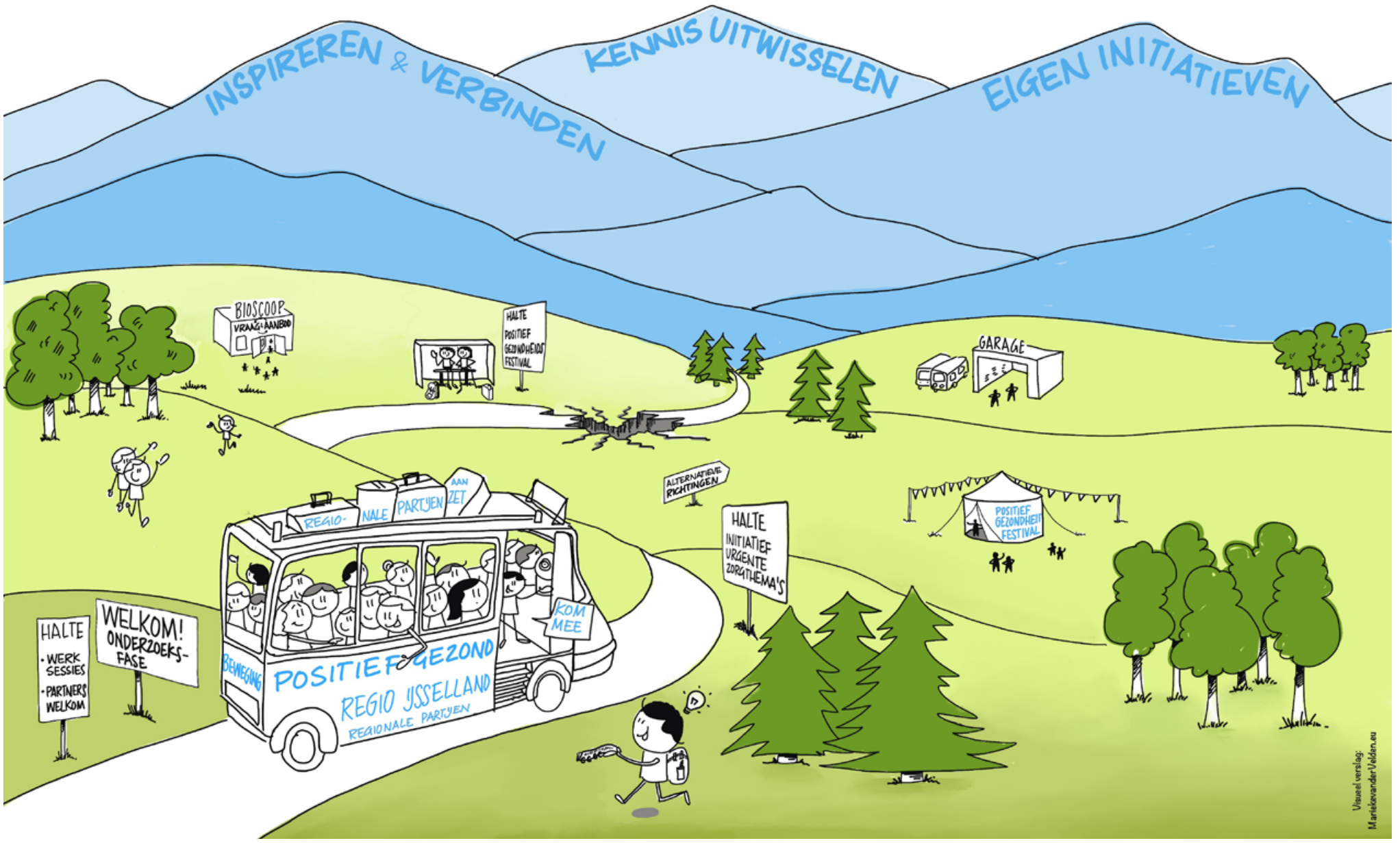

positief gezond ijsselland

POSITIEF GEZOND IJSSELLAND

Ondersteunen en verbinden wat er al is

Dit initiatief startte met drie werksessies in de eerste helft van 2021, nadat er in het najaar van 2020 al verkennende gesprekken door de provincie en GGD IJsselland waren gevoerd. Elf partijen, waaronder de gemeenten Raalte, Zwolle en Steenwijk, Vitaal Vechtdal, Windesheim, Proscoop en GGD IJsselland bogen zich over de vraag of een regionale beweging positieve gezondheid IJsselland meerwaarde zou hebben en waar deze zich op zou moeten richten.

Volmondig ja

"Daar hebben alle deelnemers volmondig 'ja' op gezegd", aldus Judith Heinrich van GGD IJsselland. "Proscoop, GGD IJsselland en de provincie hebben als regionale partijen de coördinatie op zich genomen in nauwe afstemming met Windesheim en Zilveren Kruis. Omdat het proces óók ons product is." Elk van de drie levert een coördinator en een communicatiemedewerker. "In de zorgsector en iets minder in het sociale domein zien we nog wel eens de neiging om het bestuurlijk eerst dicht te willen timmeren. Onze gedachte was: wij geloven hierin en we gaan met de inhoud aan de slag. Werkendeweg kijken we dan wie er wil aanhaken en hebben we oog voor bestuurlijk draagvlak", aldus Elma van Dongen, senior adviseur bij Proscoop.

Drie pijlers

Met een bijdrage uit het programma Urgente zorgthema's (zie kader pagina 21) zijn drie pijlers opgezet: de ontwikkeling van een publiekscampagne en een multidisciplinair opleidingsaanbod en het verzamelen en delen van inspirerende voorbeelden.

Klein maar belangrijk

Inmiddels zijn er al wat bescheiden mijlpalen behaald. Judith Heinrich noemt de ontwikkeling van het 'message house' (opbouw van de kernboodschap voor communicatie) en aansluitend de website www.positiefgezondijsselland.nl."Het is misschien iets kleins, maar zichtbaarheid is heel belangrijk. Want wat is die regionale beweging dan? Ik kreeg daar zelfs van collega's wel eens vragen over. De website bouwen we de komende periode verder uit, maar mensen kunnen nu al verhalen downloaden en ansichtkaarten bij ons bestellen die ze bij een evenement kunnen uitdelen." Trots zijn Heinrich en Van Dongen ook op de multidisciplinaire opleiding waarvan de tweede trainingsgroep inmiddels is gestart. Professionals uit verschillende organisaties en domeinen volgen samen de training in plaats van apart per sector of instelling. Dat geeft ook een kijkje in elkaars keuken. "In de dagelijkse praktijk komen ze elkaar helaas niet altijd tegen, maar ze komen uiteindelijk wel allemaal bij de inwoner thuis."

Breed aanvliegen

Heinrich en Van Dongen zijn zeer te spreken over de samenwerking met de provincie en de persoonlijke betrokkenheid van de beleidsadviseur en bestuurder. "De provincie kijkt vanuit verschillende beleidsterreinen zoals fysieke ruimte, economie en leefbaarheid. Als je echt aan de gezondheid van inwoners wil werken moet je het ook zo breed aanvliegen", aldus Van Dongen. "Daarnaast heeft de provincie veel ingangen die wij niet hebben en daar biedt ze ons een podium. We kunnen gebruik maken van het communicatiekanaal Samen voor Elkaar. En de provincie kan monitoren dat niet overal het wiel opnieuw uitgevonden wordt."

Continuïteit

Hoewel alle seinen voor de korte termijn op groen staan, is er wel zorg over de continuïteit. Want ze doen het 'erbij'. Heinrich: "We werken niet vanuit een formele opdracht of vastgestelde taak. Het is altijd weer spannend of uren en middelen beschikbaar worden gesteld." Een transformatie als deze kost tijd terwijl bestuurders en politici graag snel willen zien 'of het werkt'. Van Dongen: "Er is nu een gedeputeerde die het een heel warm hart toedraagt. Ik hoop dat hij zaadjes plant die niet zomaar weer weggemaaid worden als er een ander bestuur zit."

Buurtgeluk: geen nummer maar mens

Een ander initiatief om schotten te slechten en de sociale basisinfrastructuur participatiever te maken is Wijk voor Elkaar – inmiddels omgedoopt tot Buurtgeluk. Zo'n acht jaar geleden zette de Deventer voetbalvereniging Helios haar deuren open voor initiatieven uit de wijk. Initiatiefnemer Grace Brok: "Een voetbalclub is maatschappelijk vastgoed dat overdag vaak leeg staat. Terwijl je midden in de wijk zit en een prachtige structuur van vrijwilligers hebt. Tegelijkertijd moet je moeite doen om het hoofd boven water te houden, én zie je hoe de jeugd- en ouderenzorg vastloopt. Waarom zou je je scope dan niet verbreden? Dan kun je elkáár helpen." Inmiddels draait er een professionele organisatie achter de schermen van Buurtgeluk. Die biedt vóórliggende zorg en inzet op preventie. Met een focus op voeding en beweging, want ze horen immers bij een sportclub. "We benaderen niemand vanuit een probleem", aldus Brok. "De insteek is juist dat we er voor elkaar zijn. Ik vraag talloze keren op een dag: wat zou jíj willen? Zo voelen mensen zich betrokken in plaats van betutteld. Je behandelt ze niet als nummer, maar als mens. Je geeft ze vertrouwen. En dat werkt."

SALLAND UNITED

SALLAND UNITED

Laat initiatieven van onderop bruisen

In Salland United hebben zich meer dan veertig organisaties, waaronder de vier gemeenten van midden-IJssel, zorgverzekeraar en zorgkantoor ENO verenigd. “Samen werken we aan kwalitatief hoogstaande, laagdrempelige en betaalbare zorg en ondersteuning, voor nu en in de toekomst”, aldus Geeske van Asperen, programmamanager van Salland United. “Elke organisatie die kan bijdragen in kennis, menskracht of middelen is welkom.” Ruim 300 projecten en initiatieven lopen al of gaan binnenkort starten. Ze geven invulling aan vijf ambities: preventie, het versterken van eigen regie en zelfstandigheid van ouderen, het optimaliseren van de inzet van (zorg)professionals, de juiste zorg op de juiste plek en technologie als katalysator.

Sociale Kwaliteit heeft zich breed verbonden aan de ambities van Salland United en het is de bedoeling om financieel bij te dragen aan de ontwikkeling van het netwerk. Verder neemt de provincie een actieve rol als meedenker en linking pin naar andere initiatieven in de regio’s in de coalities rond preventie en ouderen. Ook is er een bijdrage in kennis, netwerk of geld aan enkele projecten in andere regio’s, zoals Waar is Wally, en Buur & Zo en Buurtgeluk.

Bruisen van onderop

“Salland United bruist van onderop en het bestuurlijk netwerk durft daar ruimte aan te geven”, vertelt Van Asperen. “En nu is het zo bruisend dat ik het al bijna niet meer kan bijhouden. Mensen weten het netwerk echtte vinden.” De bedoeling van Salland United is niet om zelf méér te gaan doen, maar slim te verbinden. Van Asperen: “Salland United is de paraplu over netwerken en initiatieven. We stimuleren domeinoverstijgend samenwerken door te verbinden, de inspireren en te faciliteren. Dat kan bijvoorbeeld door een initiatief extra in spotlights te zetten of kennissessies te organiseren.” De actieve deelname van Sociale Kwaliteit past goed in deze opzet. Wij zorgen voor verbindingen bínnen onze regio. Op iets grotere schaal, tussen landelijk en lokaal, zit de provincie. Zij kan zorgen voor de verbinding tussen regionale netwerken, net zoals ze zorgt voor de provinciale verbindingswegen tussen de gemeenten.”

Beetje benauwd

Kijkend naar de toekomst voelt Van Asperen de nodige druk. “Over acht jaar is het aantal ouderen met 150 procent gestegen! En het aantal zorgprofessionals neemt af. Daar krijg ik het wel een beetje benauwd van. Hoe gaan we dat doen? Aan de andere kant: corona heeft ons geleerd dat we veel kunnen als het nodig is. En er is niemand die níet integraal wil samenwerken. Maar soms is de waan van de dag sterker. Biedt een netwerk als Salland United daar een uitkomst voor? Regionaal samenwerken is zeker niet de enige oplossing, maar we moeten in ieder geval het gesprek met elkaar voeren.” Uitdagingen zijn er genoeg. “Gezien de grote opgaven zouden we keuzes moeten durven maken. Dat lijkt een tegenstrijdige beweging omdat we alles zo veel mogelijk van onderop willen laten ontstaan. Hoe gaan we met dat spanningsveld om?”

Ei van Columbus

Als het aan Van Asperen ligt gaat Sociale Kwaliteit de komende periode nog sterker inzetten op inhoudelijke verbinding. “Er zijn veel van dit soort regionale netwerken. Hoe kunnen die meer van elkaar leren? Wat is de rode draad in al die netwerken en hoe kunnen we ze helpen hun werk goed te doen? Daar is echt behoefte aan.”

Ander aandachtspunt: het subsidietraject. “De mensen van de provincie denken goed mee om onze subsidie-aanvraag met inachtneming van alle regels zo praktisch mogelijk in te steken. Toch is het een intensief traject om dit voor elkaar te krijgen en duurt het lang voor het tot besluitvorming komt. Als iemand het ei van Columbus weet om het zorgvuldig én snel te doen…”

De Wally zit in de haarvaten van de wijk

Wat moet de huisarts met patiënten die zich melden met gezondheidsklachten melden waar hij medisch gezien niet veel mee kan? Omdat er andere problemen onder liggen zoals eenzaamheid of schulden. Vaak is er in het sociale domein wel ergens hulp beschikbaar, maar dat is een ingewikkeld zoekplaatje voor huisartsen – net zoals in het bekende prentenboek Waar is Wally. Ergens op de pagina zit het mannetje met zijn rood-wit gestreepte trui en muts verborgen, maar tussen alle andere poppetjes is hij vrijwel onvindbaar. Het gelijknamige project in Deventer koppelt Wally’s, meestal een sociaal werker, aan de huisarts. Mensen kunnen er terecht met al hun vragen over zorg en welzijn en de Wally zorgt voor verbinding tot in de haarvaten van de wijk. Zo komen mensen sneller terecht bij de juiste hulp. Inmiddels lopen er al zeven Wally’s in twintig Deventer huisartsenpraktijken rond en het netwerk wil het initiatief verder uitbreiden.

Twente komt met een eigen variant, Sam-Sam genaamd. Eric Veldboer, regiomanager zorg bij Menzis: “Huisartspraktijken zijn een belangrijke vindplaats. Als achterliggende problematiek gezondheidsproblemen veroorzaakt, moet je niet in het medische model blijven hangen. Door mensen vanuit het sociale domein in die huisartsenpraktijk te plaatsen snijdt het mes aan twee kanten. De huisarts wordt ontlast en de inwoner sneller geholpen.”

TWENTSE KOERS

TWENTSE KOERS:

Meer gezonde levensjaren voor de Twentse inwoner

De GGD Twente en zorgverzekeraar en zorgkantoor Menzis stonden met de 14 Twentse gemeenten in 2017 aan de basis van de Integrale Samenwerkingsagenda Twente. December 2021 besloten de partijen voor nog eens vijf jaar bij te tekenen en verder te gaan onder de naam Twentse Koers. Bij die gelegenheid werd de provincie officieel een van de 'eigenaren.' "Eigenaren zijn verantwoordelijk voor en betrokken bij de volle breedte van het programma, partners vaak bij onderdelen en projecten", legt programmamanager Elise Hol uit. Partners zijn er inmiddels zo'n 300, variërend van zorgaanbieders, welzijnsstichtingen en huisartsen tot schuldhulpverleners, onderwijsinstellingen en inwonersinitiatieven. "Inwoners hebben heel vaak met meerdere van ons tegelijk van doen. Hoe kunnen we daar zo slim mogelijk mee omgaan en de gezondheid van onze inwoners vergroten? En tegelijkertijd de zorg op lange termijn kwalitatief goed, toegankelijk en betaalbaar houden hier in Twente. Denk bijvoorbeeld aan de aanpak van de wachtlijsten in de GGZ, leefstijlinterventies, ketensamenwerking in de wijk rondom kwetsbare ouderen en vroegsignalering van schulden."

Vreemde eend

De provincie werd met open armen in het netwerk ontvangen maar was tegelijk ook een beetje vreemde eend in de bijt, kijkt Hol terug, "Het was even zoeken naar de toegevoegde waarde. Want geld is niet het hoofddoel." Eric Veldboer, regioverantwoordelijk voor het programmamanagement vanuit Menzis: "Er is niks mis met een financiële bijdrage van de provincie. Maar de toegevoegde waarde zit op het onderling verknopen van ervaringen en kennis uit de verschillende regio's in Overijssel. Om de best practices eruit te halen die iedereen kan gebruiken. Daarnaast staan wij samen sterk en daarmee in goede verbinding richting landelijke partijen zoals de ministeries. Als zich knelpunten voordoen kunnen we samen optrekken richting de landelijke overheid, de politiek of anderszins."

Finalist

Twentse Koers is landelijk gezien een voorloper. "Eigenlijk zijn wij een van de weinige regio's in Nederland waar domeinoverstijgend werken echt al goed van de grond komt", weet Veldboer. Met enige trots vertelt hij dat Twentse Koers bij de laatste twaalf finalisten van Gemeentedelers 2022 zit. Dat is een initiatief van de VNG en het ministerie van Binnenlandse Zaken om succesvolle initiatieven van gemeenten om inwoners beter te bedienen, uit te wisselen en in het zonnetje te zetten. Op 29 juni is Twentse Koers tot winnaar verkozen in de categorie Integrale aanpak Zorg & Welzijn.

Doen, niet nadenken

Hol weet wel waarom Twentse Koers zo goed werkt. "Het is een samenhangende regio, de grenzen van de Veiligheidsregio en het Zorgkantoor komen overeen. De cultuur is een factor, net als het feit dat we niet te veel nadenken maar gewoon gaan doen, experimenteren en op de successen doorbouwen. Dat levert veel draagvlak op en weinig gedoe." Als één van de succesverhalen noemt ze de uitstroomregeling voor mensen met schulden bij zorgverzekeraar Menzis. "Mensen raakten uit de schuld, ze waren weer goed verzekerd én in beeld voor andere hulp. Alle 14 gemeenten deden mee en er zijn nu 1200 mensen uit de schulden gehaald." Veldboer: "In Enschede en Denekamp hebben we de indicatiestelling vanuit de wijkverpleging (verpleging en verzorging in de thuissituatie) gekoppeld aan de indicatie van Wmo-voorzieningen. De wijkverpleegkundigen kijken bij de oudere thuis wat die allemaal nodig heeft en geeft vervolgens één bindend advies af." Hol: "Hiermee wordt dubbel werk, tijd, maar vooral onrust en onduidelijkheid bij de inwoners en hun mantelzorgers voorkomen en spreken gemeenten en zorgorganisaties dus echt vertrouwen in elkaar uit."

Vruchten plukken

Natuurlijk gaat niet alles over rozen. Veldboer haalt een rapport aan van de Raad voor Volksgezondheid. "We hebben meer en meer de mond vol van lijn- en domein overstijgende samenwerking ten dienste van doelgroepen waar we allemaal mee te maken hebben en toch zie je verkokerde verantwoordelijkheden en financiering. Dat is niet altijd makkelijk. We werken met projectgelden en als zo'n project succesvol is, hoe zorgen we dan voor borging? Dit is nog wel een zoektocht", aldus Veldboer. "Het vraagt vertrouwen en durf om te investeren", benadrukt Hol, "want het rendement zit vaak op de lange termijn, of een ander plukt de vruchten ervan. Dat geldt zeker voor de gemeenten en de provincie. Die moeten meer investeren maar de opbrengst zit met name in de zorg zelf. Laten we daarom vooral naar het grote plaatje blijven kijken."

Invloed op de agenda

Volgens Rosalie Bosman begint de in 2020 ingezette beleidswijziging haar waarde te bewijzen. "Voorheen wilden we alles doen en overal een oplossing voor zoeken. Met de keuze voor de transitie van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag kunnen we inhoudelijk veel meer impact maken. Door in de verschillende regio's zichtbaar te zijn, in die netwerken te zitten, mee te denken maar ook mee te doen in concrete projecten. Daarvoor worden we nu uitgenodigd." Roy de Witte beaamt dat. "We hebben nu gewoon positie. Ik teken mee. Voorheen was de provincie degene bij wie je moest zijn als klein, leuk initiatief. Nu zitten we in netwerken aan tafel en hebben invloed op de agenda."

Focus, verbinding en volhouden

Partners erkennen dat, maar adviseren de provincie om nog meer focus aan te brengen. "Maak vooral duidelijk waar je níet van bent", aldus Elise Hol. "Kies liever twee, drie grote projecten waar je dan ook echt meters kunt maken in plaats van duizend bloemen laten bloeien", vult Eric Veldboer aan. "Verbindt nog sterker op de inhoud", adviseert Geeske van Asperen, "en practice what you preach: integraal werken." "Hou vol", moedigt Bert Oudenaarden tot slot aan, "gezondheid- en preventiebeleid is een kwestie van lange adem, dus zorg dat het goed verankerd wordt."

JOGG Twente : Samen gezond gewoon maken

JOGG staat voor Jongeren op Gezond Gewicht maar is uitgegroeid tot een multisectorale, integrale aanpak om de leefomgeving van kinderen en jongeren gezonder te maken. In Twente zijn Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Oldenzaal, Rijssen-Holten en Tubbergen bij het JOGG 'werknet' aangesloten. GGD Twente is aanjager van de aanpak. Bert Oudenaarden, adviseur publieke gezondheid: "Overgewicht en alcoholgebruik onder jongeren spelen in heel Nederland maar in Twente nog wat meer." JOGG was al langer in beeld en subsidie van Sociale Kwaliteit was dan ook zeer welkom. Oudenaarden was aangenaam verrast dat de provincie gezondheid tot 'core business' heeft gemaakt. "De provincie doet al veel op het gebied van gezondheidsbescherming en dan is de stap naar gezondheidsbevordering wel logisch. Via de Omgevingswet kan ze het thema gezondheid op een legitieme manier in andere domeinen pluggen. Daar zijn wij heel blij mee, want voor gezondheid kan er nooit aandacht genoeg zijn." De huidige afspraken hebben een looptijd van drie jaar. Wanneer is Oudenaarden tevreden? "Het duurt lang voordat je de effecten van preventie ziet. We meten het succes af aan het lokale enthousiasme om het thema op te pakken en de stevigheid waarmee het in het netwerk staat. Niet als verzameling losse projecten maar verankerd in beleid. Kunnen we bijvoorbeeld onze JOGG-coördinatoren overeind houden wanneer de provinciale subsidie stopt? Zo lang er zo'n trekker is, gebeurt er ook wat."

Urgente zorgthema's

De Statenmotie Huisartsentekort (november 2019) riep de provincie op mee te zoeken naar een oplossing voor het structurele huisartsentekort in Overijssel, en met name Twente. Door vergrijzing groeit vraag naar zorg, terwijl onvoldoende huisartsen zich in de regio vestigen. Of ze werken liever parttime, dan wel als waarnemer. Een provincie heeft alleen weinig knoppen om aan te draaien, maar samen met gemeenten en partners in het veld wordt er al meer mogelijk. Te beginnen bij een gezamenlijke verkenning van de urgente zorgthema's en de vertaling naar een actieplan. De aanpak focust op twee urgente thema's: het toegankelijker maken van huisartsenzorg, bijvoorbeeld via digitale ondersteuning, en het verminderen van de zorgbehoefte door preventie. Sociale Kwaliteit kreeg een bescheiden programmabudget om bepaalde initiatieven te ondersteunen. Die moeten instrumenten of werkwijzen opleveren die breder inzetbaar zijn en draagvlak hebben bij lokale en regionale programma's. De indieners moeten zorgen voor cofinanciering en onderdeel zijn van een netwerk waarin zowel overheid, onderwijs- en onderzoeksinstellingen als ondernemers zitten. Omdat er vanuit de huisartsen geen aanvragen zijn gedaan, is het budget besteed aan gezondheidbevorderende initiatieven, waaronder Positief Gezond IJsselland.

ARTIKEL

Initiatievencoaches: eerste hulp bij initiatieven

De naam is anders, maar de gezichten zijn grotendeels dezelfde gebleven. Vanaf 2022 zijn de voormalige 4D-makelaars (van dromen, denken, durven, doen) van Stimuland als Initiatievencoaches aan de slag bij de provincie Overijssel. Het is even wennen maar: "Ik ben nog steeds de Lidy die initiatieven verder brengt met netwerk, kennis, kunde en soms een beetje geld", aldus Lidy Noorman die voortaan heel Twente onder haar hoede heeft.

Aansluiten en versterken

Want ook de gebiedsindeling veranderde: de regio's Noordoost- en Zuidwest-Twente werden er één. De regio's Vechtdal, Salland en Noord-West-Overijssel bleven ongewijzigd en vormen het terrein van respectievelijk Maarten Bomans, Giny Hoogeslag en Rienke Vedders. Of dat de ideale indeling is? "Wat is een logische gebiedsindeling voor de mensen die er zelf wonen?", kaatst Hoogeslag de vraag terug. "Welke gemeenten zoeken elkaar van nature al op? Als de provincie daarbij weet aan te sluiten, kan ze heel efficiënt samenwerken." Vedders vindt dat daar nog winst te behalen valt. "Als de provincie echt voor de regio's kiest, dan moet ze daar haar hele financieringsstroom op afstemmen en netwerken versterken. Niet zelf ontwikkelen, gewoon aansluiten en dat proces versterken. Zo werken wij al en daar liggen veel kansen."

Samenhang zien en signaleren

Zelf zien ze zich meer als makelaar dan als coach. Op het provinciehuis zul je ze weinig tegenkomen, want: "We horen op straat te zijn en in de buurthuizen en daar waar de initiatieven komen." Ingaan op wat er uit de samenleving komt, dat is de basis. Hoogeslag: "We doen veel meer dan losse initiatieven begeleiden. Het gaat erom de samenhang te zien, te signaleren, de partijen in het veld te kennen en het netwerk op orde te houden. Wij zien initiatieven op allerlei domeinen, van biodiversiteit en preventie tot sport en ontmoeting. De initiatievencoaches laten zien dat Sociale Kwaliteit onderdeel is van alle beleidsthema's. Want alles hangt op mensen, als mensen het niet doen dan gebeurt het niet. Dus dat moeten we ondersteunen, los van de technische kant."

Sociaal kapitaal creëren

Noorman: "Die dwarsverbanden zijn juist leuk. Bijvoorbeeld een initiatief om maatschappelijk vastgoed te verduurzamen – mooi toch als je die initiatiefnemers met de collega's van een andere tak van de provincie kunt verbinden? Want zo'n zoektocht is ingewikkeld. Zeker voor iemand die nog nooit met de provincie in aanraking is geweest. Andersom werkt het natuurlijk ook, want als de provincie iets wil in de regio dan heeft ze via ons grote netwerk heel veel ingangen. Dat is sociaal kapitaal creëren."

Potje voor kennisuitwisseling

Met het verdwijnen van een aantal kleinere subsidieregelingen zijn de mogelijkheden om initiatieven financieel te helpen beperkter geworden. Ze hebben wel handgeld om initiatieven een klein duwtje in de rug te geven, maar een potje voor kennisuitwisseling – bijvoorbeeld via leerkringen – wordt zeer gemist. Giny: "Het gaat niet om hoge bedragen, maar zonder dat handgeld verliest de provincie het contact met de lokale initiatieven. Leuk of niet, mensen zijn in eerste instantie op zoek naar geld als ze zich bij ons melden. Vervolgens komen daar allemaal andere vragen achter weg. Daardoor krijgen we mee wat er allemaal speelt."

Onafhankelijkheid koesteren

De initiatievencoaches missen de gezamenlijke spreekuren met de collega's van Sociale Kwaliteit. Noorman: "Elke twee maanden dat vaste moment dat je de collega's van Sociale Kwaliteit fysiek ontmoet en met zijn tweeën de initiatieven bespreekt. Zo leer je van elkaar. Ik heb van hen heeft geleerd over wat er in de organisatie allemaal gebeurde, welke regelingen er zijn en wat er provincie-breed aan initiatieven is." Nu zijn ze zelf onderdeel van de organisatie, maar ze koesteren hun onafhankelijkheid. Hoogeslag: "Initiatieven moeten mij niet zien als Giny van de provincie. Op lange termijn werk je jezelf daarmee tegen. De driehoek van overheid – onafhankelijk adviseur – initiatief moet je goed in de benen houden, die is noodzakelijk voor vernieuwing en om scherp te blijven."

Langere termijn

Vooruitkijkend hameren de initiatievencoaches op consistentie. "Als de provincie vindt dat de initiatievencoach een goed instrument is voor verbinding met de samenleving en het steunen van initiatieven van onderop, durf dan ook naar de langere termijn te kijken. Het loopt nu weer voor twee jaar en ik weet dat het bestuur niet over zijn graf mag regeren, maar ik hoop dat we niet iedere paar jaar een nieuw loket gaan inrichten. Vergelijk het met de erfcoaches: het vergt jaren om een netwerk, naamsbekendheid en vertrouwen op te bouwen."

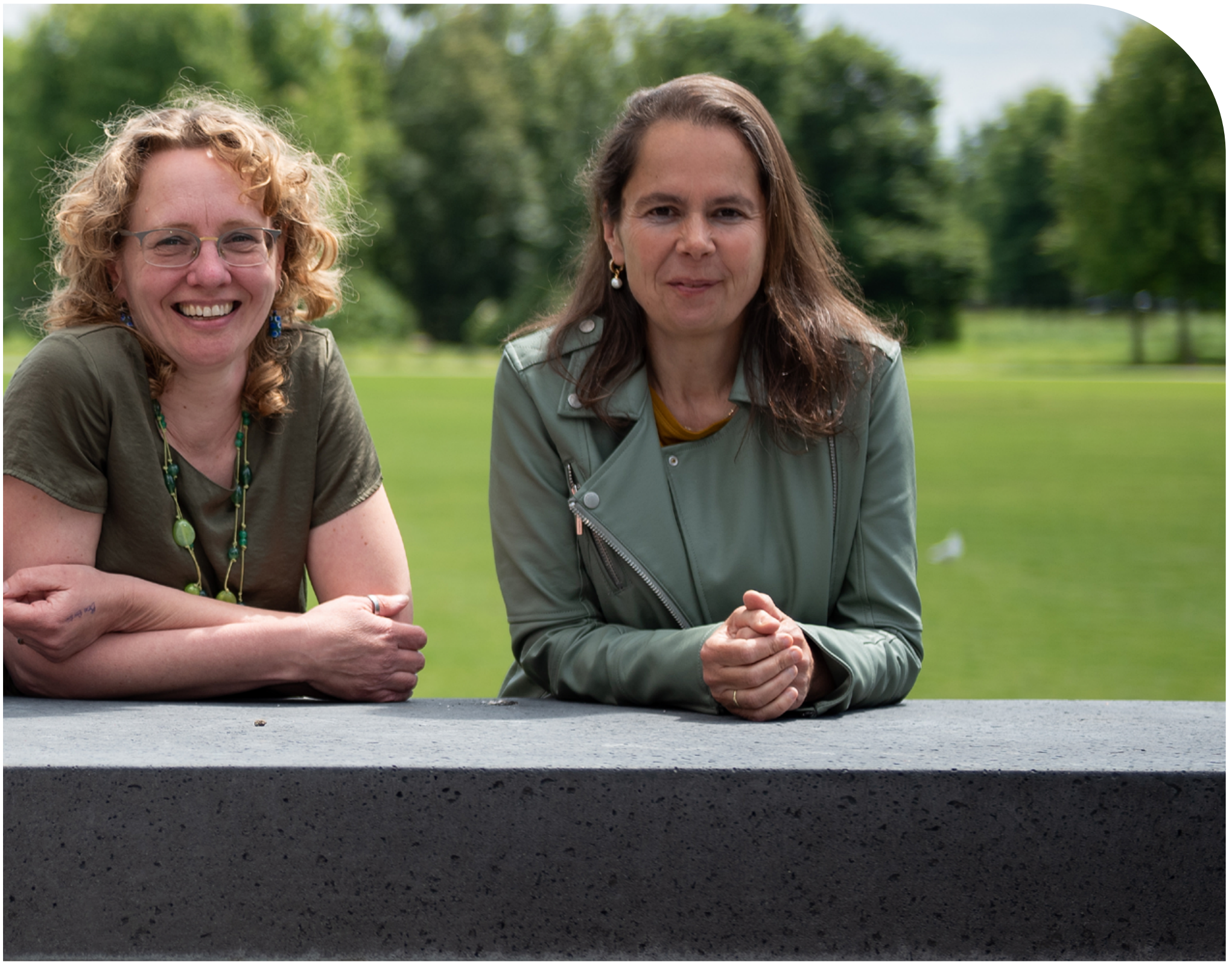

Initiatieven

In de eerste vier maanden van 2022 begeleidden de initiatievencoaches een kleine 75 initiatieven. Daarvan kwamen de meeste uit Twente – de grootste regio. De initiatievencoaches konden het grootste deel helpen met handgeld, advies, doorverwijzing naar interne subsidieregelingen of externe fondsen. In enkele gevallen lukte dat niet, en van de andere aanvragen is dat (nog) niet bekend. Sommige initiatieven richten zich op specifieke doelgroepen, zoals ouderen, mensen met en smalle beurs, nieuwe Nederlanders of jongeren. Aanvragen betreffen zowel materiële zaken (speeltoestellen, onderhoud accommodaties, website) als activiteiten (in het kader van gezelligheid, bewegen, cultuur of educatie) als evenementen (congres, festival).

Het relatief lage percentage aanvragen uit het Vechtdal komt omdat de initiatievencoach van die regio pas kortgeleden is gestart.

Regio	aantal	%
Twente	33	45%
NW Overijssel	10	14%
Salland	24	32%
Vechtdal	7	9%
Totaal	74	100%

Geholpen	aantal	%
ja	47	64%
nee	8	11%
nog niet bekend	19	26%
	74	100%

Initiatieven per regio
januari - april 2022

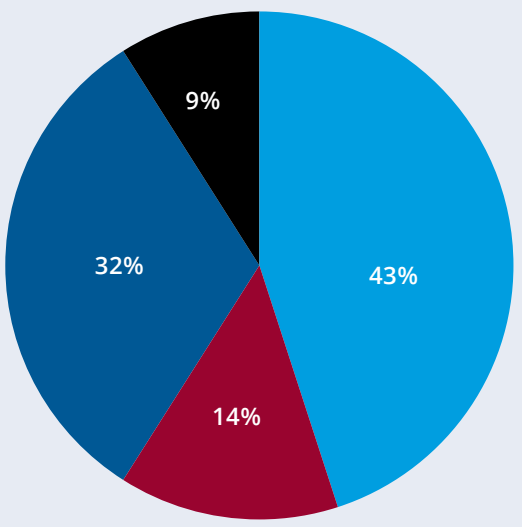

Zijn initiatieven geholpen?

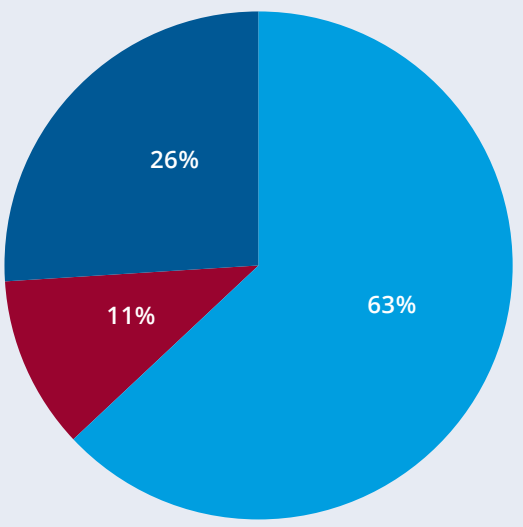

ARTIKEL

Coronacrisis dwingt tot flexibiliteit en creativiteit

De coronacrisis mag soms al weer ver weg lijken, de impact galmt nog na. De provincie heeft met een groot steunpakket bijgedragen aan het opvangen van de klappen in allerlei sectoren.

Ook Sociale Kwaliteit heeft haar steentje bijgedragen. Dan blijkt weer dat ondanks alle narigheid zo'n crisis ook een impuls heeft gegeven aan gezamenlijke creativiteit en innovatie.

1. Zorgreservisten springen bij in nood
Sociale Kwaliteit investeerde 90.000 euro in een proeftuin Permanente educatie voor zorgreservisten. Dat zijn voormalige zorgprofessionals die bereid zijn bij te springen tijdens crises zoals de Covid-pandemie. ROC Twente heeft met de subsidie in samenwerking met de Nationale Zorgreserve een unieke opleiding opgezet om de kennis en vaardigheden van de reservisten op te frissen. Die is begin 2022 gestart en komt na evaluatie ook in de andere veiligheids-regio's beschikbaar.

Inmiddels is er al een 'regionale community' van 200 zorgreservisten in Overijssel. "Prachtig hoe gemotiveerd mensen uit de zorg zijn om onmiddellijk de handen uit de mouwen te steken. In tijden van schaarse handen aan het bed is dit een geweldige ontwikkeling. Ik hoop echt dat andere overheden dit initiatief oppakken en landelijk doorzetten. Want we hebben de reservisten keihard nodig", aldus gedeputeerde Roy de Witte.

2. Meldpunt voor coronavragen- en problemen
Zorgbelang Overijssel fungeert al jaren als meldpunt en belangenbehartiger voor cliënten van zorginstellingen en mantelzorgers. Volgens Johan Feenstra, directeur-bestuurder van Zorgbelang Overijssel is Zorgbelang in feite "de vereniging van kwetsbare mensen" want gezond-heidsproblemen komen zelden alleen.

De coronacrisis zorgde voor extra vragen en knelpunten waardoor inwoners behoefte hadden aan hulp van de cliëntondersteuners, de klachtenfunctionarissen en de ombudspersonen van Zorgbelang Overijssel. Daarom heeft Sociale Kwaliteit subsidie voor een Coronameld-punt gegeven. Uit de verhalen die telefonisch en via meldpunt@zorgbelang-overijssel.nl binnenkwamen blijkt dat ondanks goede bedoelingen te weinig echt vanuit het perspectief van de kwetsbare inwoners wordt gedacht. Feenstra: "Een instelling maakt een route door het gebouw zodat mensen afstand kunnen houden. Dat is fijn voor kwetsbare mensen met bijvoorbeeld longproblemen. Mensen in een rolstoel denken: 'nou, goed geregeld, mooi opritje', want dat lag er al bij de voordeur, en een brede route. Maar dan blijken er bij de achteruitgang drie treetjes te liggen. Tja, en dan kunnen ze er niet uit. Terug langs de route mocht niet en de medewerkers mochten niet helpen met het tillen van de rolstoel, want die moeten afstand houden." Zijn belangrijkste advies aan Sociale Kwaliteit is dan ook: "Als de provincie het heeft over positieve gezond-heid, en zeker over inclusie, includeer dan ook die kwets-bare inwoners op het moment dat je plannen maakt. Of je nou iets gaat bouwen of verbouwen of gaat aanleggen. Het kan van alles zijn, maar toets het aan hún criteria."

3. Sociale hypotheek geeft lucht
De coronacrisis zorgde ook voor een versnelde invoering van de sociale hypotheek voor maatschappelijk vastgoed. Kulturhusen, gemeenschapshuizen en andere multifunctionele accommodaties zagen hun inkomsten opdrogen en een deel van hun vrijwilligers afhaken als gevolg van de coronamaatregelen. De sociale hypotheek gaf financieel lucht én zette aan tot actie, omdat hij wordt afgelost met extra vrijwillige inzet. Op pagina 17 beschrijft projectleider Kris Pals wat dat voor de accommodaties en de samenleving heeft betekend.

4. Impuls aan digitalisering ondernemers
Door de coronacrisis moesten ondernemers, culturele en maatschappelijke organisaties op zoek naar andere vormen om in beeld te blijven bij hun klanten en hen te kunnen bedienen. Bijvoorbeeld door een webshop op te zetten, campagnes op sociale media te voeren of een online bestel- en bezorgservice te bieden. Er zijn allerlei subsidies voor digitale innovatie en scholing in digitale vaardigheden, maar veel ondernemers weten niet waar ze daarvoor terecht kunnen. Om hen in moeilijke tijden op weg te helpen heeft de provincie de invoering van het MKB digitaliseringsvoucher naar voren gehaald. Zo kwam er één overzichtelijke regeling voor ondernemers in het MKB, in de sport- en culturele sector en sociale ondernemers. Economie, Cultuur en Sociale Kwaliteit trokken hierin gezamenlijk op. Er kwamen bijna 1400 aanvragen, waarvan er 384 werden verleend. Zo'n 16% van de aanvragers was afkomstig uit de culturele en maatschappelijke sector. Ongeveer een derde van deze aanvragen werd gehonoreerd.